

คำนำ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ของโลกยุคปัจจุบัน ทำให้ทุกประเทศต้องเผชิญกับภาวะความท้าทายต่อการเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางความก้าวหน้าของโลก และประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ประเทศต่างๆ ตระหนักในการพัฒนา ประเทศ และพยายามสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศให้มากขึ้นโดยเฉพาะประเทศกลุ่มอาเซียนก็เช่นกัน ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกของประเทศกลุ่มอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งประกอบด้วย ประเทศไทย บรูไนดารุสซาลาม สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย กัมพูชา สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รวมจำนวน ๑๐ ประเทศ ทุกประเทศมีการร่วมมือเพื่อเร่งพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของโลกปัจจุบัน

การเรียบเรียงจัดทำเอกสาร “การพัฒนาความร่วมมือ : ด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน” จัดทำขึ้นโดยมีเนื้อหา กล่าวถึง การดำเนินการด้านการศึกษาของไทยในกรอบอาเซียน การเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทย แนวคิดการก่อตั้งอาเซียน แนวคิดความร่วมมือของอาเซียน ด้านการศึกษา แผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน การประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อการบูรณาการความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน การขับเคลื่อนการศึกษาในประเทศไทย ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย แนวทาง แผนงานและยุทธศาสตร์ ด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน พร้อมทั้งบทสรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการดังกล่าวสำเร็จล่วงได้โดยได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานทางวิชาการจาก พล.ต.สุรสีห์ ฤกษ์ทาง ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ พ.อ.หญิง รัชเกล้า กองแก้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านฝึกอบรม ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ พ.อ.ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล ผู้อำนวยการกองภูมิภาคศึกษา ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศอ.อาคม สุขตระกูล ร.น. อาจารย์กองวิชายุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ตลอดจนผู้ค้นคว้าเอกสาร ร. ทหญิง ฐิติรัตน์ ปิ่นแก้ว และผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ จ.ส.ท.วินัย แสนจำลาห์ ส.อ.ไพวัลย์ พันธุ์หนองหว้า และ คุณเบญจวรรณ บุณนาค นักศึกษาปริญญาเอก คณะผู้จัดทำเอกสารดังกล่าวหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา การศึกษายุทธศาสตร์อาเซียนและเป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้าอันเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

น.ท.อนุชา ม่วงใหญ่ ร.น.

นักวิจัยประจำศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ประจำโรงเรียนนายเรือ ช่วยราชการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทที่ 1	
การดำเนินการด้านการศึกษาของไทยในกรอบอาเซียน	2
การเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทย	5
บทที่ 2	
แนวคิดการก่อตั้งอาเซียน	8
แนวคิดความร่วมมือของอาเซียนด้านการศึกษา	9
แผนงานจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน	10
การประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อบูรณาการความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียน	12
การขับเคลื่อนการศึกษาในประเทศไทย	13
บทที่ 3	
ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย	15
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างโอกาสทางการศึกษา	17
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการจัดการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	18
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มมาตรฐานการศึกษา และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน	18
บทที่ 4	
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของประเทศไทย	23
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของบรูไนดารุสซาลาม	24
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสหพันธรัฐมาเลเซีย	27
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์	29
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสิงคโปร์	31
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย	33
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของกัมพูชา	34
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสหภาพพม่า	36
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	37
แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	39
บทที่ 5 บทสรุป	42
บรรณานุกรม	56

บทสรุปผู้บริหาร

นับตั้งแต่ที่ อาเซียน (ASEAN) หรือที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคในเบื้องต้นในความสัมพันธ์แบบรัฐต่อรัฐ ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) “เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการฝึกอบรมและการวิจัยและส่งเสริมการศึกษา” ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาประเทศในกลุ่มอาเซียนมีการรวมตัวกันมากขึ้น และได้กำหนดวิสัยทัศน์ภายในปี ค.ศ. 2020 ของอาเซียนปรากฏในข้อหนึ่งว่า “เพื่อพัฒนาอาเซียนให้มีความเข้มแข็งในหลายๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษา โดยระบุให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกๆ ส่วนของเศรษฐกิจโดยผ่านการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา การพัฒนาทักษะ ศักยภาพ และการฝึกอบรม”

ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ถึงแม้ว่าจะมีเพียงไม่กี่ประเทศที่ให้แผนดังกล่าวอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยแผนดังกล่าวมีความสำคัญในลักษณะของแผนยุทธศาสตร์ชั้นนำในการจัดทำและดำเนินการแผนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกันทั้งประเทศ

ความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนปรากฏรูปธรรมอย่างชัดเจนในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 โดยกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาชาติไทยและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัตและการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นทางประวัติศาสตร์ ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันและเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค กลไกความร่วมมือด้านการศึกษาก็เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐาน ในการสร้างอาเซียนสู่การเป็น ก ประชาคมที่มีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของประชาชนอาเซียน ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนจึงได้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอาเซียนให้มีความเจริญก้าวหน้าและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความ เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในหลากหลายด้านที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคของสังคมฐานความรู้

การขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซึ่งปรากฏในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (A Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community) ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคในขอบข่ายด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน การจัดการศึกษาในแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ข้อเสนอแนะในกรอบของกองทัพต่อการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาความร่วมมือ

1.1 การเสริมสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับกองทัพในประเทศสมาชิกอาเซียนร่วมกันในการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษา อาทิเช่น นักเรียนทหารจากเหล่าทัพต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันกองทัพก็ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยควรมีการขยายให้ครอบคลุมทุกประเทศในสมาชิก

อาเซียนร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาแลกเปลี่ยน ครู อาจารย์ เพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาและเป็นช่องทางสื่อสารระหว่างองค์กรกองทัพ โดยใช้การศึกษาร่วมกันเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

1.2 นอกจากหน่วยงานของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงต่างๆ แล้ว ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นๆ ของรัฐและภาคประชาสังคมของอาเซียนที่มีความพร้อมในการส่งเสริมทางการศึกษาได้มีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และยุทธศาสตร์ความมั่นคงหรือเป็นที่ปรึกษาให้ความคิดเห็นตลอดจนร่วมจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงสู่ประชาคมอาเซียนร่วมกัน อันเป็นการพัฒนาเครือข่ายของกองทัพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการส่งเสริมความรู้

2.1 กองทัพควรส่งเสริมนโยบายการศึกษาอาเซียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับมีการจัดอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้กับกำลังพลในทุกระดับชั้นโดยบรรจุความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในทุกหลักสูตรของการศึกษา ทั้งหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการและหลักสูตรพิเศษต่างๆ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันแก่กำลังพลให้เกิดความชัดเจนและถูกต้องเป็นแนวทางเดียวกัน

2.2 หลักสูตรสถาบันการศึกษาหลักของกองทัพ โดยเฉพาะโรงเรียนทหารในทุกพรรคเหล่า ควรที่จะมีการบรรจุรายวิชาอาเซียนศึกษาลงไปในการศึกษาของทุกหลักสูตร เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลหลักเหล่านี้ให้สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจในประเทศต่างๆ ของอาเซียนเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มประเทศสมาชิกดังกล่าว อันเป็นการเตรียมความพร้อมของกำลังพลอีกระดับหนึ่ง

2.3 กองทัพควรมีการส่งเสริมประชาธิปไตย ตลอดจนบทบาท ภารกิจ หรือการดำเนินงานต่างๆ ของอาเซียนในสื่อต่างๆ ของกองทัพ อาทิเช่น สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของกองทัพ ตลอดจนพิจารณาการใช้สื่อในพื้นที่ของหน่วยทหารเพื่อสร้างความเข้าใจแก่กำลังพลและชุมชน โดยใช้สื่อของกองทัพที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

2.4 กองทัพควรมีการเผยแพร่ความรู้อาเซียนศึกษาแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ติดต่อทางทหารและตามแนวชายแดน เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจร่วมกันโดยอาจจัดเป็นชุดเฉพาะกิจหรือมอบหมายให้หน่วยงานทางทหารในพื้นที่โดยจัดให้นายทหารกิจการพลเรือน นายประชาสัมพันธ์ หรือหน่วยงานด้านการศึกษาหรือปฏิบัติการด้านจิตวิทยา เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวกับประชาชนในเขตพื้นที่ตามแนวพื้นที่ชายแดน อันถือเป็นการสร้างความมั่นคงและความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนร่วมกัน

3. ด้านการบริหารจัดการ

3.1 กองทัพควรมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาในหน่วยงานหรือในเขตพื้นที่ติดต่อตามแนวชายแดน เพื่อสร้างความรู้แก่กำลังพลในพื้นที่ ตลอดจนชุมชน โดยกระจายไปยังกองทัพภาคต่างๆ กองเรือภาค ฐานบิน หรือในพื้นที่ที่มีสถาบันทางทหาร โรงเรียนทหาร หรือหน่วยที่ตั้งทางทหาร อันถือเป็นการสร้างเครือข่ายองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านอาเซียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 กองทัพควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์อาเซียน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนบุคลากร พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยด้านอาเซียนศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษาเรียนรู้อย่างบูรณาการทุกภาคส่วนในหน่วยงานในพื้นที่ของกองทัพอย่างเป็นรูปธรรม

การพัฒนาความร่วมมือ : ด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

นับตั้งแต่ที่ อาเซียน (ASEAN) หรือที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นองค์กรความร่วมมือระดับภูมิภาคในเบื้องต้นในความสัมพันธ์แบบรัฐต่อรัฐ (Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยได้ประกาศไว้ในวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัยและส่งเสริมการศึกษาในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาประเทศในกลุ่มอาเซียนมีการรวมตัวกันมากขึ้น และได้กำหนดวิสัยทัศน์ภายในปี ค.ศ. 2020 ของอาเซียนปรากฏในข้อหนึ่งว่า **เพื่อพัฒนาอาเซียนให้มีความเข้มแข็งในหลายๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษา โดยระบุให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกๆ ส่วนของเศรษฐกิจโดยผ่านการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา การพัฒนาทักษะ ศักยภาพ และการฝึกอบรม**

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวช่วยอมแสดงให้เห็นในเชิงหลักการว่า ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งรายงานการวิจัยของพัชรวลัยและคณะ (2548) ได้ยืนยันถึงการให้ความสำคัญ ดังกล่าวในเชิงปฏิบัติงานเช่นกัน โดยได้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการที่จะทำให้การศึกษานั้นมีส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ามากขึ้น กล่าวคือ หลายประเทศทั้งที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและสมาชิกใหม่ ให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาในการขจัดความยากจน และการก้าวพ้นจากความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันได้มุ่งหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล โดยมีบางประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ตนมีศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยตัวเอง ทั้งนี้ ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนมีฐานการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของประเทศ ตั้งแต่ระดับกฎหมายสูงสุดของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาให้สอดคล้องรองรับยกตัวอย่างเช่นในกรณีของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 81 ให้รัฐจัดการปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นกฎหมายแม่บท เชื่อมต่อกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และเป็น กรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ในทำนองเดียวกัน กรณีตัวอย่างการสร้างการแข่งขันในด้านการศึกษาได้ถูกบรรจุ เป็นภาระผูกพันต่อรัฐบาลของประเทศฟิลิปปินส์ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญปี 1987 ซึ่งในมาตรา 17 วรรค 11 กำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐในการให้ความสำคัญต่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา เพื่อที่จะสนับสนุนให้เกิดความรักชาติ และชาตินิยม พร้อมกับเร่งให้เกิดความก้าวหน้าทางสังคม และส่งเสริมให้มนุษย์มีเสรีภาพและการพัฒนา โดยในมาตรา 14 วรรค 14 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ปกป้องและส่งเสริมสิทธิของพลเมืองทุกคน ให้ได้รับการศึกษาทุกระดับอย่างมีคุณภาพและเหมาะสม นอกจากนี้ ในมาตราที่ 5 ยังกำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดงบประมาณสูงสุดให้กับงานด้านการศึกษา โดยรัฐจะต้องติดตามการสอนว่าดีดังดูและรักษาไว้ซึ่งความสามารถพิเศษอย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์

* พัชรวลัย วงศ์บุญสินและคณะ (2005), รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูป การศึกษาของประเทศไทยในกลุ่มอาเซียน กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ในขณะเดียวกัน แนวทางในการพัฒนาการศึกษาของอินโดนีเซีย มีรากฐานมาจากรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1945 ซึ่งบทที่ 2 มาตรา 31 ระบุว่า “(1) พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา และ (2) รัฐบาลจะต้องจัดตั้งและดำเนินการระบบการศึกษาของชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติ” โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ค.ศ. 2003 ได้กำหนดเป้าหมาย นโยบายและแผนการดำเนินงาน ซึ่งครอบคลุมการขยายโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งเสริมให้ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาทุกระบบและทุกระดับ และปรับปรุงคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และเพื่อพัฒนาการศึกษาที่ใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษาแห่งชาติ ถึงแม้ว่าจะมีเพียงไม่กี่ประเทศที่ให้แผนดังกล่าวอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ตาม โดยแผนดังกล่าวมีความสำคัญในลักษณะของแผนยุทธศาสตร์ซึ่งใช้ในการจัดทำและดำเนินการแผนต่างๆอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกันทั้งประเทศ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษา ในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งความรู้ นำพาไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้ประชาชนพลเมืองในแต่ละประเทศได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และมีปัญหาเป็นทุนไว้สร้างงานสร้างรายได้ พาประเทศสู่เป้าหมายที่วางไว้

แนวทางการปรับตัวของประเทศสมาชิกอาเซียน สอดรับกับกระแสสากลที่ให้ความสำคัญกับมิติของยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษา ในลักษณะที่ควรได้รับการผลักดันให้ทวีบทบาทมากขึ้น ควบคู่ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่น และแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งประเทศต่างๆ ทั่วโลกล้วนเปลี่ยนผ่านจากภาวะทันสมัยช่วงที่st (1 Modernity) สู่ภาวะทันสมัยช่วงที่nd (2 Modernity) ซึ่งมีความเคลื่อนไหวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในหลากหลายด้าน รวมทั้งการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT-Information and Communication Technology) ที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคของสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ซึ่งอัดแน่นอยู่กับปัจจัยเสี่ยงต่อความอยู่รอดต่างๆ มากมาย ที่มนุษยชาติต้องเผชิญโดยอาศัยการสร้างร่วมมือ ส่งเสริมเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และให้ความสำคัญต่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา ในการส่งเสริมให้เกิดความรักชาติโดยอยู่บนพื้นฐานของสิทธิพลเมือง โดยมีรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน ซึ่งประเทศไทยควรมีการเตรียมความพร้อมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ได้รับการยอมรับในอาเซียน โดยจะกล่าวถึงการดำเนินการของไทยในกรอบอาเซียนที่ผ่านมาโดยสรุปดังนี้

การดำเนินการด้านการศึกษาของไทยในกรอบอาเซียน

การขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศไทย สู่การบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี 2558 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2553 โดยมีการกำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนเป้าหมาย การสร้างประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558* ดังนี้

1. สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานภายใต้กรอบรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน กรอบประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา เสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนและการจัดตั้งสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโครงการ Education Hub School และอยู่ระหว่างดำเนินโครงการ Spirit of ASEAN (Sister/Partner School และ Buffer School) สำหรับกิจกรรม

ที่จะดำเนินการในปี ๒๕๕๔ คือ การพัฒนาหลักสูตรและสื่อเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งกิจกรรมค่ายเยาวชน เพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา มาเลเซีย-อินโดนีเซีย-ไทย การประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้บริหารระดับสูงด้านการอุดมศึกษา และการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษาอาเซียน

4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โครงการเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เกษตรนานาชาติ จัดการเรียนการสอนบริการสังคมร่วมกับนักศึกษาสิงคโปร์ โครงการแลกเปลี่ยนกับ Institute Of Technical Education Collage East สิงคโปร์ โครงการพัฒนาโรงเรียนเทคนิคลาว แลกเปลี่ยนนักศึกษาทวิภาคีระดับ ปวส. กับบรูไนฯ โรงเรียนพระราชทานฯ วิทยาลัยกำปงแอมเอเตียลัมพูชา ร่วมมือกับ SEAMEO SEAMOLEC ประเทศอินโดนีเซีย จัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

5. สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา จัดโครงการสัมมนาการวิจัยการศึกษาไทย-มาเลเซีย บรรยายทางวิชาการเรื่องความตระหนักเรื่องการค้าสู่อาเซียน บรรยายเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและคนด้อยโอกาสให้กับผู้แทนมาเลเซีย โครงการพัฒนานโยบายการศึกษาสู่อาเซียน : กรณีศึกษาไทย - ลาว - เวียดนาม โครงการความร่วมมือไทย - ลาว โครงการความร่วมมือไทย - เวียดนาม

6. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ประเทศเพื่อนบ้าน อบรมเทคนิคการจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อมูล ส่งเสริมความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนในศูนย์วิทยาศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้าน

7. สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องอาเซียนแก่บุคลากรใน สช.และโรงเรียนเอกชน สนับสนุนโรงเรียนเข้าแข่งขันกีฬาประถมศึกษาอาเซียนครั้งที่ 3 ที่ประเทศอินโดนีเซีย โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมศึกษาปี 2552 กับสิงคโปร์ ร่วมสัมมนาวิชาการและนิทรรศการ การศึกษาไทยที่ประเทศเวียดนาม

8. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้เข้าร่วมเป็นภาคีองค์กรสมาชิกสภาครูอาเซียน โดยร่วมกับองค์กรครูในกลุ่มประเทศอาเซียน 5 ประเทศได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ก่อตั้งขึ้นในปี 2521 ปัจจุบันมีภาคีสมาชิก 23 องค์กรจาก 9 ประเทศ

9. เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายในอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ เช่น เคมี คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้พิจารณาแนวทางการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียน ด้านการศึกษา เพื่อกำหนดเป็นนโยบายดังนี้

1. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี 2558

2. การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษาและประชาชน ให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน

3. การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ ในอาเซียน รวมทั้งให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

4. การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

5. การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน โดย ร.มว.ศธ. ได้มอบหมายให้องค์กรหลัก เตรียมจัดทำแผนการดำเนินงานและแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการรองรับในเรื่องดังกล่าว โดยให้พิจารณาถึงระบบ การศึกษาในอาเซียนและนโยบายของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริงในอาเซียนต่อไป ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยที่ สพฐ. มีแผนดึงดูดนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านให้เข้ามาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของ สพฐ. ที่ตั้งอยู่ตามชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งดึงดูดชาวต่างชาติให้ส่งลูกเข้าเรียนต่อใน ร.ร.มัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ตามจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมาก โดยให้จัดการเรียนการสอนเป็น ภาษาอังกฤษที่มีมาตรฐานสากลระดับนานาชาติ โครงการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาใน ภูมิภาคอาเซียน (Education Hub) โดยมีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2553-2555 และใช้งบประมาณดำเนินการจากเงินกู้กระตุ้นเศรษฐกิจรอบ 2 โดยโรงเรียน 14 แห่งจะได้รับงบประมาณสนับสนุนให้ไปพัฒนาให้มีมาตรฐานสากล และสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่างชาติที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย โดยจะต้องปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม มีศูนย์อำนวยความสะดวกที่มีอุปกรณ์ครบครัน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอน รวมทั้งพัฒนาครู พัฒนาสื่อรองรับด้วย (โดยโรงเรียนทั้ง 14 แห่งนั้นได้แก่ ร.ร.โยธินบูรณะ กทม. ร.ร.ยุพราชวิทยาลัย เชียงใหม่ ร.ร.โพธิสัมพันธ์พิทยาคาร ชลบุรี ร.ร.สตรีภูเก็ต ร.ร.ปทุมเทพพิทยาคาร หนองคาย ร.ร.จุฬารัตนราชวิทยาลัย มุกดาหาร ร.ร.จุฬารัตนราชวิทยาลัย สตูล ร.ร.พิชัยรัตนาคาร จ.ระนอง ร.ร.แม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ เชียงราย ร.ร.ประสาธพิทยาคาร สุรินทร์ ร.ร.กันทรลักษณ์วิทยา ศรีสะเกษ ร.ร.นารีนุกูล อุบลราชธานี ร.ร.หาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ และร.ร.สรรพวิทยา ตาก)

ในระดับอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามผลักดันให้มหาวิทยาลัย 9 แห่งในประเทศไทยเป็นศูนย์กลางศึกษาในเอเชีย โดยประกอบด้วยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตามข้อตกลงโครงการพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ซึ่งน่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุนให้ประเทศไทย กลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาของอาเซียนได้ไม่ยากนัก จากการเตรียมความพร้อมดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในส่วนของการดำเนินงานภาครัฐ ได้มีการผลักดันทั้งในระดับมัธยม และในระดับอุดมศึกษา ให้ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษา โดยการเน้นย้ำถึงการให้ความสำคัญในระดับบุคคลจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังนักเรียนไทยในด้านต่าง ๆ เช่นกัน ได้แก่*

* พัทธราวัลย์ วงศ์บุญสินและคณะ (2005), รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูป การศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1. สำนึกความเป็นเอกภาพของอาเซียน ขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการสร้างศูนย์กลางการเรียนรู้อาเซียนก็คือ การชำระประวัติศาสตร์อาเซียนที่จะต้องมีความเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นเอกภาพและความสมัครสมานสามัคคี อันพึงมีในประชาคมเดียวกัน การปลูกฝังว่าประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศไทยต่างมีมิตรที่ดีต่อกันเสมอมา ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จะเป็นหนทางที่ดีที่จะสร้างพลังอันแข็งแกร่ง เพื่อให้เอื้อต่อการบูรณาการการศึกษาระหว่างกันของประเทศสมาชิกอาเซียน

2. ความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ เนื่องจากอาเซียนมีความหลากหลายด้านภาษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงได้มีการเลือกให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการของอาเซียน เพื่อเป็นตัวกลางในการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจระหว่างกัน อย่างไรก็ตามอาเซียนยังเป็นภาษาหลักที่มีการใช้อย่างกว้างขวาง ในโลก การปูพื้นฐานให้เด็กไทยมีความเข้าใจในภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ย่อมหมายถึงโอกาสของเด็กไทย ที่จะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่างๆ ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาของอาเซียนได้

3. สำนึกความเป็นเจ้าบ้านที่ดี การที่ประเทศไทยจะกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษา ย่อมหมายถึงว่าประชาชนชาวไทยจะต้องเป็นเจ้าบ้านที่คอยดูแล และเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนผู้สอนจากนานาประเทศในอาเซียน ให้สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้วยมิตรจิตในฐานะเจ้าบ้านที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สร้างความเข้มแข็งให้กับประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดี แม้จะยังไม่เห็นภาพที่ชัดเจนของการเป็นศูนย์กลางการศึกษาอาเซียนของประเทศไทย ทว่าการดำเนินการอย่างรอบคอบและเป็นระบบ จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างมั่นคง และมีประสิทธิภาพสูงสุดในฐานะคนไทย การเตรียมความพร้อมให้เยาวชนไทยมีความสามารถในการแข่งขันกับเยาวชนจากอีก 9 ชาติที่เหลือได้ พร้อมกับมีความมีมนุษยธรรมที่ดี จะถือเป็นความสำเร็จสูงสุดใน ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาอาเซียนของไทย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพในการเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง ภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์เดียว เอกลักษณ์เดียว และประชาคมเดียว เพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจโดยยึดหลักสำคัญ คือ **ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน** โดยที่การศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่นๆ มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน

การเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดมุ่งหมายหลักไว้ดังนี้ *

1. การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา

2. ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้าน

* สำนักงานรัฐมนตรี ศธ., <http://www.moc.go.th/webs/>, 9 ธันวาคม 2553

ภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้นักเรียนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือกับภาคเอกชน ในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศรวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคม ส่วนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นั้น โดยการพัฒนาตามหลัก 3N ได้แก่ Ned Net โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ NEIS ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บ และ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา NLC ศูนย์เรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้ การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษาที่จบจากอาชีวศึกษาจะต้องเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มี ทักษะการทำงานร่วมกันในประชาคมอาเซียน

นอกจากนั้น ประเทศไทยได้รายงานในที่ประชุมเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการอาเซียน+3 ระหว่างปี 2553-2560 ประกอบด้วยความร่วมมือด้านการศึกษาในการสร้างประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง ในขอบข่าย แผนปฏิบัติการอาเซียน+3(2553-2560) ที่ได้กล่าวถึงความร่วมมือด้านการศึกษาที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. การส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านการศึกษาและฝึกอบรมแก่เด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ครู คณาจารย์ และ ผู้บริหารสถานศึกษา
2. การส่งเสริมความร่วมมือ การสร้างเครือข่าย การวิจัยและพัฒนาระหว่างสถาบันและหน่วยงาน ต่าง ๆ ด้านการศึกษา
3. ส่งเสริมความร่วมมือด้านศึกษาระดับอุดมศึกษา เพิ่มการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่าง มหาวิทยาลัย โดยใช้เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และส่งเสริมการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างมหาวิทยาลัย
4. การสนับสนุนกิจกรรมด้านการวิจัยและการแลกเปลี่ยนทุนและนักวิชาการในประเทศอาเซียน+3 ที่มีความสนใจในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศดังกล่าว
5. การสร้างความพยายามในการเร่งรัดการออกวีซ่าให้แก่ักเรียน และนักวิชาการของประเทศ สมาชิกอาเซียนซึ่งเดินทางไปประเทศดังกล่าวเพื่อประโยชน์ด้านวิชาการ
6. การปลูกฝังเอกลักษณ์เอเชียตะวันออกเฉียง ด้วยการส่งเสริมเกี่ยวกับการศึกษาอาเซียนและ การศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงในภูมิภาค

พร้อมกันนี้ ที่ประชุมฯ ได้ร่วมกันพิจารณาร่างแผนปฏิบัติการฯ และมีความเห็นร่วมกัน ดังนี้ (University) และพร้อมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมอาเซียน+3 ด้านการศึกษาแบบไม่เป็นทางการในปี 2011

- ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมสถานะ ของมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศอาเซียน+3 ให้เป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นอิสระจากระบบราชการ (Autonomy)
- ประเทศไทยเสนอการปรับแก้ข้อความในยุทธศาสตร์ที่ 4 จากข้อความ “Asean Plus Three Education Foundation” เปลี่ยนเป็น “Asean Plus Three Education Foundation and Research Fund” ทั้งนี้ ที่ประชุมฯ ให้ความเห็นชอบ และมอบให้ประเทศไทยรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการจัดตั้ง กองทุนวิจัยอาเซียน+3 ต่อที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการศึกษาของอาเซียน+3

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเสนอให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับรวมทั้งด้านอาชีวศึกษา และ การศึกษาเทคนิคในยุทธศาสตร์ ข้อ 1 ของแผนปฏิบัติการอาเซียน+3 การเสนอเป็นเจ้าภาพการจัดการประชุม ผู้นำเยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียง การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัย และการจัดประชุมวิชาการด้านการวิจัย การ จัดประชุมเชิงวิชาการอาเซียน+3 ด้านพัฒนาหลักสูตรและเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษา การดำเนินการเรื่องศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนและการศึกษาตลอดชีวิต เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวการศึกษาถึงบทบาทของไทยต่อการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน จึงเป็นประเด็นที่สำคัญในอันที่จะศึกษาการพัฒนาความร่วมมืออาเซียน : บทบาทของไทยต่อการศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อสร้างอัตลักษณ์การศึกษาของอาเซียนร่วมกัน ในการแสดงถึงศักยภาพ ตลอดจนแนวทางสร้างความร่วมมือต่างๆ ในการเพิ่มศักยภาพ พัฒนาความร่วมมือ บทบาทของไทยต่อการศึกษาของอาเซียนในการส่งเสริมและพัฒนาประเทศและอาเซียนต่อไป

บทที่ 2

1. แนวคิดการก่อตั้งอาเซียน

“ประชาชนของอาเซียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของอาเซียน เราต้องทำให้แน่ใจว่า พวกเขามีช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาบุคคลและเราควรดำเนินการดังกล่าวโดยการส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านอื่น ๆ นี่คือการที่เราเรียกว่า การลงทุนระยะยาวเพื่ออนาคตของประชาคม ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการสร้างประชาคมยั่งยืนต่อไป*

อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ประกอบด้วยสมาชิก 10 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำรงสันติภาพเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง สร้างเสริมความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม และวัฒนธรรม และการกินดีอยู่ดีของประชาชน บนพื้นฐานความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก

กลไกการศึกษา : การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน

ความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนปรากฏรูปธรรมอย่างชัดเจนในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน** ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 โดยกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาชาติปีไทยและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัต และการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นทางประวัติศาสตร์ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันและเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค นอกจากนี้ วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาในด้านต่างๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริมการป้องกันคุณภาพการทำงานและการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้ประเด็นสำคัญได้แก่ ความร่วมมือทางด้านวิชาการ และการพัฒนาซึ่งจะช่วยสนับสนุนกระบวนการรวมตัวของอาเซียน การเสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา

ต่อมา อาเซียนได้จัดทำ **แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (พ.ศ.2552-2558)** โดยให้ความสำคัญต่อการจัดตั้งประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและมีสังคมที่รับผิดชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชาติและประชาชนอาเซียน โดยเสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันและทำให้เกิดเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่และสวัสดิการของประชาชนดีขึ้น เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

* คำกล่าวเปิดการประชุม รมต.ต่างประเทศอาเซียนของนายกรัฐมนตรี จันทร์ที่ 20 กรกฎาคม 2009

** **ปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน** ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในการแสดงเจตนารมณ์ในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่ประกอบด้วยแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสา และข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวด้านอาเซียนเข้าด้วยกันเพื่อเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนเข้าด้วยกัน

กลไกความร่วมมือด้านการศึกษาก็เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐาน ในการสร้างอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของประชาชนอาเซียน ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนจึงได้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอาเซียนให้มีความเจริญก้าวหน้าและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในหลากหลายด้านที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ อันเป็นยุคของสังคมฐานความรู้

2. แนวคิดความร่วมมือของอาเซียนด้านการศึกษา

ความร่วมมือของอาเซียนด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อมีการจัดการประชุมด้านการศึกษา ASEAN Permanent Committee on Socio - Cultural Activities ครั้งแรกในช่วงเดือนตุลาคม 2518 อย่างไรก็ตามความร่วมมือดังกล่าวมีพัฒนาการเป็นลำดับอย่างช้าๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ โดยในเชิงกลไกการบริหารจัดการนั้นมีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนมีลักษณะทางการและมีผลในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการปรับตัวในเชิงโครงสร้าง เพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่างๆของอาเซียนเข้มแข็งขึ้น มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาตั้งแต่ปี 2532

ต่อมาในปี 2549 ได้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งแรกคู่ขนานกับการประชุมสภาซีเมค ระหว่างวันที่ 21-23 มีนาคม 2549 ที่ประเทศสิงคโปร์ และมีการจัดอย่างต่อเนื่องทุกปี

การจัดการศึกษาในอาเซียนเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ การอุดมศึกษาในอาเซียน ได้กลายเป็นภาคธุรกิจขนาดใหญ่และไร้พรมแดนเพื่อตอบสนองการเปิดเสรีการศึกษาทั้งในกรอบอาเซียนและการค้าโลก เป็นผลให้เกิดกระแสการแข่งขันในการให้บริการด้านการศึกษา การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถาบันการอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นนานาชาติ และ World Class University ตามระบบ และรูปแบบการจัดการศึกษาของยุโรปและอเมริกาทั้งในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักภาษาหนึ่งในการเรียนการสอน เช่น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และในประเทศที่ใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงานในระดับชาติและภูมิภาค การปรับตัวต่อกระแสการเปิดเสรีทางการศึกษา กฎบัตรอาเซียน ฯลฯ

แนวทางดังกล่าวก่อให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนและประชาคมยุโรปในลักษณะข้อตกลงที่ทำร่วมกันในระดับสถาบันต่อสถาบันทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยของภาคเอกชนในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสถาบัน และสถาบันการศึกษาร่วมกัน ในขณะเดียวกันการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนได้ช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งระหว่างประเทศสมาชิกด้วยตนเองและความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาในอาเซียนบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ญี่ปุ่น เกาหลี จีน อินเดีย รัสเซีย และสหภาพยุโรป อีกด้วย

กระนั้นก็ตาม อาเซียนได้ตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาแนวคิดกิจกรรม และการจัดการศึกษาร่วมกันในภูมิภาค บนรากฐานภูมิปัญญาในระดับชาติและภูมิภาค เพื่อป้องกันสภาพไม่สมดุลจากการไหลบ่าเพียงด้านเดียวของกระแสโลกาภิวัตน์จากตะวันตก ปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษาที่ผู้นำให้การรับรองในระหว่างการประชุม

สุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 15 ซึ่งเน้นการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก สะท้อนการจัด การศึกษาแบบ เชื่อมโยง การหลอมรวมความหลากหลายบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และความแตกต่าง การพัฒนาและประสาน ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนวิชาการระหว่างชาติในภูมิภาคบนพื้นฐานของประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในกรอบซีมีโอ อาเซียน และยูเนสโก

นอกจากนี้ ความร่วมมือในการเปิดเสรีด้านการการศึกษา ยังเป็นมาตรการรองรับสำคัญต่อ เป้าหมายการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งครอบคลุมการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา ความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่ง กำหนดให้มีการยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอวีซ่าสำหรับคนชาติอาเซียนสำหรับ short term visits การอำนวยความสะดวก การอำนวยความสะดวกการออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงานสำหรับแรงงานมีฝีมือและผู้เชี่ยวชาญสาขาอาเซียนอีกด้วย

3. แผนงานจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน

การขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซึ่งปรากฏในแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (A Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community) ได้กำหนด เป้าหมายในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมี ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคในขอบข่ายด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ ในอาเซียน การจัดการศึกษาในแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประกอบด้วย

3.1 การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

- เพื่อให้ประชากรอาเซียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2558 อันจะนำไปสู่การจัดการ การไม่รู้หนังสือในภูมิภาค ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกเพศอย่างเท่า เทียมโดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมเชื้อชาติ ภูมิภาคและเพศและความบกพร่องทางร่างกาย
- การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เช่น การให้การศึกษ้อบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคนิค การอาชีวศึกษาในอาเซียน การพัฒนาโครงการความช่วยเหลือด้านเทคนิค เช่น การจัดการฝึกอบรมครู และ โครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรระดับอุดมศึกษา ภายในปี 2552 โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV *
- การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาสำหรับสตรีและเด็กอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการส่งเสริมการ แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรด้านความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียน
- การส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศด้านการศึกษา รวมทั้งความร่วมมือข้าม ภูมิภาคเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในภูมิภาค
- การแลกเปลี่ยนการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปี
- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะใน ชุมชน โดยผ่านการศึกษาทางไกล การเรียนด้วยระบบ IT

*CLMV หมายถึง Cambodia-Laos-Myanmar-Vietnam ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน

3.2 การส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา

- การดำเนินการศึกษาเพื่อทบทวนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษาของอาเซียนในปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) เพื่อสร้างเสริมประโยชน์และลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน
- การส่งเสริมเครือข่ายการศึกษาในสถาบันการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องขยายเครือข่ายและให้การช่วยเหลือแก่นักเรียน
- การแลกเปลี่ยนบุคลากรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ เช่น การส่งเสริมการวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับซีมีโอและเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

3.3 การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

- การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสมาชิกอาเซียน โดยผ่านระบบการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสำเร็จและความเข้าใจอันดีในประเทศสมาชิกที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน
- การสอนค่านิยมร่วมและมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและอุปกรณ์การเรียนการสอน
- การส่งเสริมการเรียนภาษาอาเซียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางภาษา
- การจัดทำหลักสูตรอาเซียนศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

3.4 การพัฒนาเยาวชนอาเซียน

- การดำเนินโครงการพัฒนาผู้นำเยาวชนอาเซียนอย่างต่อเนื่องและโครงการที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกันและส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความเข้าใจอันดีระหว่างกัน
 - การดำเนินการกีฬามหาวิทยาลัยอาเซียน อาสาสมัครเยาวชนอาเซียน เกมส์คอมพิวเตอร์ และโอลิมปิกวิชาการอาเซียน เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเยาวชนในภูมิภาค
 - การดำเนินโครงการแข่งขันระดับเยาวชนอย่างต่อเนื่องเช่น ASEAN Youth Day Award และ Ten Accomplished Youth Organizations in ASEAN (TAYO ASEAN) เพื่อยกย่องเยาวชนและบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมความคิดและค่านิยมอาเซียนระหว่างเยาวชนในภูมิภาค
 - ดำเนินการในการจัดตั้งกองทุนเยาวชนอาเซียนเพื่อส่งเสริมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของเยาวชนในอาเซียน
 - จัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเครือข่ายและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับวิธีการและกลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
 - ศึกษาการจัดทำ ASEAN Youth Development Index เพื่อประเมินผลลัพธ์และประสิทธิผลโครงการเยาวชนภายในภูมิภาคและช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการวางแผนการสร้างสรรค์นวัตกรรมของเยาวชนในภูมิภาค
- จากแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าอาเซียนให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค ในประเด็นด้านการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคทุกระดับ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเครือข่ายเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันโดยกระบวนการเชื่อมโยงและเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค

4. การประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อบูรณาการความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ประกอบด้วยข้อเสนอแนะจากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาอาเซียน ดังนี้

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียน ในลักษณะการร่วมแบ่งปันค่าใช้จ่ายระหว่างกัน การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดระบบเทียบโอนหน่วยกิตทางการศึกษา และการถ่ายโอนนักเรียน การทำวิจัยรวมถึงการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน

การจัดการศึกษาเพื่อเผชิญสิ่งท้าทายในอนาคต การให้ความรู้แก่เยาวชนด้านวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน การพัฒนาครู เน้นการพัฒนาเทคนิคการสอน การสร้างครูอาเซียนที่มีจรรยาบรรณร่วมกัน พัฒนากฎมาตรฐานในการพัฒนาครู ในโครงการต่างๆ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ การจัดทำกรอบมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นอาเซียน การจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียน การจัดทำหลักสูตร เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนอาเซียน เช่น การจัดโครงการบ้านฉันบ้านเธอ การจัดตั้งชมรม ASEANNESS การพัฒนาครู การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการสอน เป็นต้น

การประชุมวิชาการระดับภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

การจัดประชุมวิชาการระดับภูมิภาคในระหว่างวันที่ 23 - 25 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงแรม อมารีโอเตอร์เกตและสวนนงนุช พัทยา จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยมีบทบาทนำในการกำหนดแนวทางการร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียน และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการดำเนินการความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคอันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ระหว่างวันที่ 5 - 6 เมษายน 2552 ณ จังหวัดภูเก็ตและการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 5 ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในเดือนตุลาคม 2552 ผู้เข้าประชุมได้ร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะด้านการศึกษาเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน

บทบาทการศึกษาต่อเสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง

1. การส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของกฎบัตรอาเซียน โดยให้บรรจุความรู้เรื่องอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน และให้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎบัตรอาเซียนด้วยการแปลเป็นภาษาประจำชาติของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนด้วย
2. ให้ความสำคัญต่อหลักการประชาธิปไตยและการเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชน และคุณค่าของสันติภาพโดยให้บรรจุเนื้อหาดังกล่าวไว้ในหลักสูตรโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจอันดีและตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม และจารีตประเพณีที่แตกต่าง ตลอดจนความศรัทธาของศาสนาต่างๆ ในภูมิภาค ด้วยการจัดการฝึกอบรมและจัดโครงการแลกเปลี่ยนครูรวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล online เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
4. จัดการประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาค ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำโรงเรียนและจัดทำเครือข่ายระหว่างกัน
5. จัดงานฉลองวันอาเซียน (วันที่ 8 สิงหาคม) ในช่วงเดือนสิงหาคม ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การร้องเพลงอาเซียน การจัดการแข่งขันตอบปัญหาเกี่ยวกับประวัติและวัฒนธรรมอาเซียน การแสดงตราสัญลักษณ์อาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน การจัดเทศกาลอาเซียน และการจัดงานวันเด็กอาเซียน

บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านเศรษฐกิจ

1. พัฒนาการจัดทำแผนบูรณาการเพื่อจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะในอาเซียน ด้วยการจัดทำ ASEAN benchmarking และระบบการเทียบโอนหน่วยกิต โดยให้ความสำคัญกับสถาบันการฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในภูมิภาค
2. ส่งเสริมให้มีการถ่ายโอนนักเรียนด้วยการจัดทำระบบแสดงข้อมูลด้านการศึกษาที่กำลังเปิดสอนในกลุ่มประเทศอาเซียน
3. สนับสนุน การณ ุยโอนแรงงานที่มี คี วามชำนาญการในภูมิภาคอาเซียน ด้วยการส่งเสริมให้มีการร่วมปฏิบัติงานหรือฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศอาเซียนด้านทรัพยากรมนุษย์
4. พัฒนามาตรฐานอาชีพที่เน้นศักยภาพในอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก พร้อมทั้งสามารถสนองตอบความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านสังคมวัฒนธรรม

1. สนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในชุมชนชนบท ด้วยการจัดโครงการชุมชนอาเซียนสำหรับเยาวชนอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ในชนบทและชนพื้นเมืองในประเทศสมาชิก
2. สนับสนุนหลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย
3. สนับสนุนภาษาอาเซียนให้เป็นวิชาเลือกในการเรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียน
4. ส่งเสริมโครงการระดับภูมิภาคโดยมุ่งส่งเสริมการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนในหมู่เยาวชน เช่น โครงการ ASEAN Schools Tour โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมอาเซียน โครงการวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนอาเซียน โครงการประชุมสุดยอดผู้นำเยาวชนอาเซียนโครงการการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และการประกวดสุนทรพจน์อาเซียน
5. จัดการประชุมด้านการวิจัยทางการศึกษาในอาเซียนด้วยการส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกันและการพัฒนาด้านการวิจัยและการพัฒนาในภูมิภาค เพื่อให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยในอาเซียนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในภูมิภาค
6. ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในอาเซียน ด้วยการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน และให้มีการมอบรางวัลโครงการโรงเรียนสีเขียวในอาเซียน
7. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสนับสนุนโครงการการศึกษาเพื่อปวงชน
8. จัดทำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับอาเซียนร่วมกันสำหรับใช้ในโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครู ที่ประชุมยังได้เสนอแนะให้ประเทศสมาชิกร่วมแบ่งปันทรัพยากรและจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคเพื่อเป็นหลักประกันเกี่ยวกับงบประมาณดำเนินการในการเริ่มต้นโครงการต่างๆ ข้างต้นด้วย

5. การขับเคลื่อนการศึกษาในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยโดยที่การจัดการและการให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นแนวคิดหลักของการปฏิรูปการศึกษา และยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ **รัฐบาลไทย** ได้ให้ความสำคัญ

แก่การแก้ไขปัญหาพื้นฐานระยะยาวของประเทศพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยเฉพาะ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในวิชาสำคัญเช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุก โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์ และการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ โดยเฉพาะ กรอบความร่วมมือด้านการศึกษานี้เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ไทยและภูมิภาคในกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาอาเซียนความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนว ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงในเชิงปริมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษารักษาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี การสื่อสารเข้ามารองรับการขยายโอกาสและการยกระดับคุณภาพการศึกษาดลอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาใน เชิงคุณภาพและการจัดทำแผนการศึกษา

*ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน อดีต รมว.ศึกษาธิการ กล่าวว่า การปฏิรูปสอบแรกยึดหลักปฏิรูปผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ เนื่องจากต้องมีการปรับเปลี่ยนหลายด้าน

บทที่ 3

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย

การปฏิรูปการศึกษา เป็นวาระแห่งชาติของไทย หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 รัฐบาลปัจจุบันได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 แสดงเจตนารมณ์ที่จะปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย โดยเน้นการสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติ ในการจัดการศึกษาซึ่งอาจจัดได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ได้ การศึกษาในระบบซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับคือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น สามารถจัดได้ในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งในสถานประกอบการ หน่วยงานอื่นของรัฐอาจจัดการศึกษาเฉพาะทางได้ ทั้งนี้ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ ในการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ได้จัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆ 7* ด้าน คือ

1) ยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1.1) การสร้างความพร้อมและความเข้าใจให้แก่ครูและผู้บริหาร 1.2) การทบทวนโครงสร้าง สาระของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ 1.3) การปรับระบบการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้เกื้อกูลกับการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 1.4) การเชื่อมโยงเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนกับการประกันภายในและการจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก

2) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู ประกอบด้วย

2.1) การฟื้นศรัทธาวิชาชีพครู 2.2) การพัฒนาศักยภาพครูประจำการ 2.3) การผลิตครูแนวใหม่ และ 2.4) ยุทธศาสตร์เชิงบริบทและเงื่อนไข ซึ่งครอบคลุมการผลักดันการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาและระบบบริหารจากฐานโรงเรียนให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเครือข่าย ICT ในโรงเรียนและท้องถิ่นชนบท การพัฒนาประสิทธิภาพระบบงบประมาณใหม่ที่เน้นผลงาน และการเร่งรัดจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

3) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปอาชีวศึกษาและฝึกอบรม ประกอบด้วย

3.1) การปรับทิศทางและแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาแนวใหม่ ด้วยการเร่งรัดการจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนากำลังคนของชาติ การส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพและการปฏิรูปการเรียนรู้ และการเร่งรัดการปฏิรูประบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม 3.2) การปรับระบบบริหารและการจัดการ ด้วยการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ พัฒนาระบบความร่วมมือ การพัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐาน และ 3.3) การปรับระบบการเงินและทรัพยากร

* พัชราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ . รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในกลุ่มอาเซียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2005.

4) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา ประกอบด้วย

4.1) การปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการอุดมศึกษา ทั้งในระดับประเทศและระดับสถาบัน 4.2) การปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นกลไกในการกำกับการณ์การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานและมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ 4.3) การผลิตกำลังคนและการกระจายโอกาสอุดมศึกษา เพื่อขยายปริมาณการผลิตกำลังคน โดยเฉพาะสาขาที่ขาดแคลน และการกระจายโอกาสการเข้าถึงอุดมศึกษาแก่ประชาชนตามความรู้ ความสามารถ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม 4.4) การปฏิรูปการเรียนการสอนและการวิจัย โดยมีเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark) และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตลอดจนการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อกระตุ้นการพัฒนาคุณภาพ 4.5) การปฏิรูประบบการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา เพื่อมุ่งเน้นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา และพัฒนาผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรที่มีอยู่ในระบบให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สามารถปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง 4.6) การมีส่วนร่วมของเอกชนในการบริหาร และการจัดการอุดมศึกษา

5) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย

5.1) การจำแนกกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน และการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 5.2) การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้ 5.3) การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5.4) การจัดสรรงบประมาณที่มุ่งกระจายอำนาจให้ถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง 5.5) การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวก โดยให้การปรับบทบาทหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เป็นมาตรการเร่งด่วน

6) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

6.1) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 6.2) การทบทวนปรับปรุง แก้ไขการออกนโยบาย กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ 6.3) การส่งเสริมองค์กรทางสังคมต่างๆ ในการจัดการศึกษา 6.4) การให้ภาคประชาชน เอกชน และธุรกิจเอกชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ติดตามตรวจสอบและประเมินผล และ 6.5) การสร้างความพร้อมในการมีส่วนร่วม

7) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ทั้งนี้ โดยเน้นการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 7 มาตรการ ประกอบด้วย การจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา กลุ่มเป้าหมายผู้มีสิทธิได้รับเงินกู้ยืมค่าธรรมเนียมนการเรียนที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้เรียน ประเภทของเงินกู้ การใช้คืนเงินกู้ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม และการชำระหนี้คืนเงินกู้ของกองทุน

ต่อมา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะองค์กรหลักในการจัดการและส่งเสริมการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดวิสัยทัศน์สู่การส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชนมีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมฐานความรู้ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้วยภารกิจ 3 ประการคือ 1) การสร้างเสริมโอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคน 2) การสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และ 3) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ ในการบรรลุเป้าหมาย 3 ประการคือ

- 1) ประชาชนได้รับการศึกษาทั่วถึง เท่าเทียมและต่อเนื่อง
- 2) ประชาชนมีคุณภาพ คุณธรรม ร่วมพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฐานความรู้
- 3) ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ซึ่งแบ่งออกได้ 3 ยุทธศาสตร์และจุดเน้นในการดำเนินงานดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การสร้างโอกาสทางการศึกษา

ในส่วนที่เกี่ยวกับการสร้างโอกาสทางการศึกษานี้ เป็นการเน้นการดำเนินการ 3 ประการต่อไปนี้ คือ

1) การสร้างความเสมอภาคและเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการประกันโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนการส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การดำเนินการในส่วนนี้ ครอบคลุมถึงการขยายบริการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียนและพื้นที่เฉพาะ การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมการศึกษาปฐมวัยและการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดทำแผน สถานที่ตั้งโรงเรียนและข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในทุกเขตพื้นที่การศึกษา การให้ทุนการศึกษาและความต้องการจำเป็นอื่นๆ การจัดระบบการรับและการส่งต่อผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ การรณรงค์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนจบภาคบังคับ 9 ปีเป็นอย่างน้อย การยกเลิก ปรับปรุง กฎ ระเบียบ ที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าเรียน การอุดหนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 14 ปี รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่ การถ่ายโอนโรงเรียนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อม การเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดและร่วมจัดการศึกษา การเตรียมการจัดการรองรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การสนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชน การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายจัด ทั้งด้านวิชาการ เงินอุดหนุน และการจัดครูสาขาขาดแคลนไปช่วยสอน การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานให้แก่หน่วยที่จัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานการสร้างความมั่นใจและแรงจูงใจให้เอกชนจัดการศึกษา การจัดเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

2) การส่งเสริมการอาชีวศึกษา โดยเน้นการสร้างและส่งเสริมค่านิยมการศึกษาวិชาชีพ การจัดและขยายโอกาสการศึกษาวิชาชีพให้กว้างขวางต่อเนื่อง การส่งเสริม สนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนจัดการอาชีวศึกษา และการเปิดสอนปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ การดำเนินการในส่วนนี้ มีหลายประการ เช่น การสร้างเส้นทางอาชีพสำหรับผู้จบอาชีวศึกษาและประกันการมีงานทำ การแนะแนวการศึกษาเพื่ออาชีพ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติการศึกษาวิชาชีพ การส่งเสริมความเชื่อมโยงระบบการจัดการศึกษาระหว่างการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา การขยายการศึกษาระบบทวิภาคี การสนับสนุนให้เอกชนจัดการอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น การปรับปรุงกฎ ระเบียบให้เอื้อต่อการลงทุนของเอกชน เป็นต้น

3) การส่งเสริมการอุดมศึกษา ด้วยการเน้นที่การสร้างโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษาการจัดตั้งและขยายวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสู่ภูมิภาค การผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับพัฒนาประเทศ การส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพ การสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจให้เอกชนจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ด้วยการส่งเสริมเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีความเข้มแข็งการดำเนินการในส่วนนี้ ได้แก่ การปรับปรุงระบบคัดเลือกเข้าเรียน การพัฒนาสถาบันราชภัฏให้เป็นสถาบันการศึกษาของท้องถิ่น การดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน การสร้างเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา การผลิตกำลังคนในสายที่สนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในการเพิ่มสินค้าเป้าหมายไม่น้อยกว่า 10 สาขา (ชิ้นส่วนยานยนต์ สิ่งทอ อัญมณีเครื่องประดับ ซอฟต์แวร์

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาหารและผลิตภัณฑ์เกษตร ยางและผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องเรือนจากไม้ ศูนย์บริการทางการแพทย์ ผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นต้น) และสาขาอื่นๆ ที่สนองต่อการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาการจัดการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ มีจุดเน้นในการดำเนินการ 5 ประการคือ

- 1) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชน ซึ่งเน้นที่การพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การบริการทางวิชาการแก่สังคม
- 2) การปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานในการดำรงชีวิต โดยเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานในการดำรงชีพ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้
- 3) การเพิ่มศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การสร้างและพัฒนาระบบค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครู
- 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ การพัฒนามหาวิทยาลัยสู่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ การโอนกิจการโรงเรียนของรัฐให้เอกชน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการวางแผน ตรวจสอบ ประเมินผล การส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานบริหารราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- 5) การจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเน้นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษา การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสถานศึกษา โดยในส่วนนี้ครอบคลุมถึงการปฏิรูปวัฒนธรรมการทำงานภายในกระทรวง การพัฒนาเครือข่ายการบริหารจัดการองค์การและการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนรูปแบบใหม่ เช่น โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนต้นแบบ ICT โรงเรียนวิถึพุทธ โรงเรียนผู้มีความสามารถพิเศษ เป็นต้น นอกจากนี้ในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสถานศึกษานั้น มีการกำหนดการจัดสรรคอมพิวเตอร์ให้สถานศึกษาโดยเร่งด่วนและทั่วถึงประมาณร้อยละ 30 ของนักเรียน การปรับปรุงวิธีการประเมินและประเมินคุณภาพสถานศึกษา สถาบันการศึกษาทุกระดับ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มมาตรฐานการศึกษา และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งในส่วนนี้ประกอบด้วยจุดเน้นในการดำเนินการ 3 ประการคือ

- 1) การพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การอุดหนุนทุนการศึกษา อบรม ทุนงานในประเทศ การสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองตลาดเฉพาะ การแลกเปลี่ยนทางวิชาการระดับนานาชาติ การแข่งขันทางวิชาการระดับนานาชาติ การส่งเสริมหลักสูตรนานาชาติ การผลิตสื่อ ตำราเรียนสองภาษา การส่งเสริม สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน การส่งเสริมความเป็นเลิศและพัฒนาอัจฉริยภาพ การพัฒนาการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากรด้านเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2) การเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนา เป็นการเน้นพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยสู่สากล การสร้างนักวิจัยมืออาชีพและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการวิจัย การยกระดับการวิจัยรัฐร่วมเอกชนเชิงพาณิชย์ และการสร้างความเป็นเลิศในศูนย์พัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยต่างๆ

3) การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นการเน้นพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ การส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์คนรุ่นใหม่ การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่มาตรฐานสากล

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังอยู่ในส่วนของการดำเนินการในภาคปฏิบัติเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ต่อไป ความก้าวหน้าในภาคปฏิบัติแบ่งออกได้ดังนี้

หลักสูตรการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และคู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อให้สถานศึกษา สถานเลี้ยงดูเด็กและศูนย์เด็กเล็กใช้เป็นแนวทางจัดประสบการณ์ให้เป็นแนวทางเดียวกัน รวมทั้งมีการประกาศใช้ “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางนำร่อง โดยเริ่มใช้ในทุกโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 โดยสถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้ของตนเองได้ ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความพร้อมและความเข้าใจแก่ครูและผู้บริหาร นอกจากนี้ยังมีการเตรียมการด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการทุกประเภท ทั้งในลักษณะของหลักสูตรลดระยะเวลาเรียนและหลักสูตรเพิ่มพูนประสบการณ์ การจัดทำแผนแม่บทระยะสั้นและระยะยาว สำหรับปรับปรุงการเรียนการสอนผู้มีความสามารถพิเศษ โดยในระยะสั้นนั้น เน้นลักษณะการเรียนร่วมทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นแนวทางนำร่อง พร้อมกับการจัดทำเอกสารคู่มือและสื่อเพื่อการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนผู้มีความสามารถพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการยังได้มีการออกประกาศกระทรวงเกี่ยวกับการประเมินเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียน ตลอดจนการส่งเสริมการศึกษาเฉพาะทาง โดยในส่วนแรกนั้นส่งผลให้สถานศึกษาต่างๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวทางในการเทียบระดับและโอนผลการเรียนจากการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระบบ ส่วนการจัดการศึกษาเฉพาะทางนั้น มีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาเฉพาะทาง พ.ศ. 2547

อาชีวศึกษาและฝึกอบรม สำหรับความก้าวหน้าในภาคปฏิบัติด้านการปฏิรูปอาชีวศึกษาและฝึกอบรมนั้น แบ่งออกได้ 3 ส่วน คือ

1) การปรับระบบการบริหารการอาชีวศึกษาในลักษณะการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังสถาบันและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยการรวมกลุ่มวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จัดตั้งเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเพื่อเอื้อต่อแนวทางดังกล่าว

2) ความพยายามในด้านการฝึกอบรมเพิ่มผลิตภาพของแรงงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นคุณวุฒิ ตลอดจนการปรับค่านิยมในลักษณะเน้นคุณค่าของการทำงาน ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการยกร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เช่นกัน

3) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ด้วยนโยบายเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการเรียนอาชีวศึกษาทุกคนเข้าเรียนได้โดยไม่มีการสอบคัดเลือก

หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การปรับตัวข้างต้นดำเนินควบคู่ไปกับการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยอาศัยการดำเนินการ 3 ส่วน คือ

1) การปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนระดับ ปวช. และ ปวส. ให้เน้นการบูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ มีการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการมากขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2546

2) การจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาแบ่งเป็น 5 กลุ่มอาชีพเป้าหมาย คือ อาหาร การท่องเที่ยว ยานยนต์ สิ่งทอและอัญมณี และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน

3) การจัดทำมาตรฐานส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพและการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อปรับค่านิยมและเจตคติของสังคมให้เห็นคุณค่าของการทำงาน โดยเน้นการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพรองรับภาคการผลิตเบื้องต้น คือ เครื่องประดับ อัญมณี การโรงแรม การค้าปลีก และสิ่งทอ

การอุดมศึกษา สำหรับความก้าวหน้าในภาคปฏิบัติด้านการปฏิรูปอุดมศึกษานั้น นอกจากการส่งเสริมการศึกษาเฉพาะทาง และการดำเนินการให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้อันระหว่างกันได้ดังเช่นการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาต่างๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการแนวทางในการเทียบระดับและโอนผลการเรียนจากการศึกษาแล้ว ระดับอุดมศึกษายังได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย การอำนวยความสะดวกให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ในลักษณะสถาบันในกำกับของรัฐ การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการผลิตกำลังคนและกระจายโอกาสอุดมศึกษาในลักษณะที่สอดคล้องกับ การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการสนับสนุนของรัฐต่อการผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี รวมทั้งการปฏิรูปการเรียนการสอนให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา การปรับระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา และการปรับปรุงรูปแบบการจัดอุดมศึกษาให้มีลักษณะยืดหยุ่นและหลากหลายเพื่อการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน 17 แห่งในฐานะสถาบันอุดมศึกษาประจำท้องถิ่น รวมทั้งการเร่งรัดการดำเนินการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการปฏิรูปการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีการจัดทำกลยุทธ์การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จัดทำข้อเสนอนโยบายแผนและหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดการศึกษาต่อเนื่อง

การผลิตและการพัฒนาครู ความก้าวหน้าในภาคปฏิบัติแบ่งออกเป็นการกำหนดนโยบายและแผนการผลิตครู การผลิตครูแนวใหม่หลักสูตร 5 ปี การผลิตครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาการปฏิรูปคุณภาพคณาจารย์ในสถาบันผลิตครู การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นเลิศทางครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงานและประกันคุณภาพสถาบันผลิตครู โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำกรอบแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (พ.ศ.2547-2556) การปรับปรุงโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2548-2553) การจัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันเป็นโครงการต่อเนื่องระยะที่ 2 (พ.ศ. 2548-2549) ตลอดจนการจัดทำกฎหมายปฏิรูประบบบริหารงานบุคคล ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่ง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและควบคุมการประกอบวิชาชีพ โดยการตั้งองค์กรวิชาชีพครู การกำหนดกรอบการพัฒนาวิชาชีพครู การเตรียมการในการจัดทำข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ ข้อบังคับคุรุสภาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ ข้อบังคับว่าด้วยการพัฒนาและการส่งเสริมยกย่องวิชาชีพทางการศึกษา เป็นต้น

กลไกการบริหารจัดการ นับตั้งแต่กลางปี 2546 เป็นต้นมา ได้มีการปรับโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษา ในลักษณะการหลอมรวมหน่วยงานต่อไปนี้เป็น กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เข้ามาอยู่ด้วยกันเป็นกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปรับบทบาทให้เป็นกระทรวงอำนวยการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท รวมถึงการกำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยมีการปฏิรูปการจัดระเบียบบริหารราชการ ให้ประกอบด้วย 4 องค์กรหลัก คือ

- **สภาการศึกษา** มีหน้าที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรีในส่วนของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา นโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษา และให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

- **คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน** มีหน้าที่เสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- **คณะกรรมการอาชีวศึกษา** มีหน้าที่เสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ

- **คณะกรรมการอุดมศึกษา** มีหน้าที่เสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอุดมศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังส่วนท้องถิ่นนั้น เขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต เป็นกลไกหลักของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับพื้นที่ ตามทิศทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยอาศัยรูปแบบการบริหารที่มีสถานศึกษาเป็นฐาน ในการจัดการศึกษานั้น เน้นบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน และการขยายบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ อบต. และเทศบาลต่างๆ ในฐานะกลไกใหม่และกลไกหลักในระยะยาวในหนุนเสริม การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาของท้องถิ่น

ในแต่ละพื้นที่การศึกษานั้น คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชน ประสาน และส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาฯ สามารถจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานในลักษณะอื่นในกรณีเขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเขตการศึกษา เพื่อเสริมการบริหารและการจัดการของเขต

พื้นที่การศึกษา แบ่งออกได้ 4 ลักษณะคือ 1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ 2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย 3) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และ 4) การจัดการศึกษาทางไกลและการจัดการศึกษาที่ให้บริการในหลายเขตพื้นที่การศึกษา

นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับทั้งภายในและภายนอกตามหมวด 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาซึ่งใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยสภาการศึกษาทำหน้าที่พัฒนาและนำเสนอมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ จากนั้นองค์กรหลัก และกระทรวงต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษาและคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ทำหน้าที่พัฒนามาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา และดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการจัดมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2545-2547 ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรหลัก และบุคคลที่เกี่ยวข้องในฐานะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 4

แนวทาง แผนงาน และยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

1. ประเทศไทย

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ ประเทศไทย

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) อาศัยกรอบแนวคิดในการเป็นแผนบูรณาการแบบองค์รวม การพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตลอดจนการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ ซึ่งการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น หมายถึง การเป็นคนดีและมีความสุข สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในขณะที่การพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพนั้น หมายถึง การพัฒนาสังคมให้มีลักษณะ 3 ประการต่อไปนี้ คือ

- 1) สังคมคุณภาพ ที่มีความเที่ยงธรรม มั่นคงโปร่งใส ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพสมบูรณ์
- 2) สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่ทุกคนและทุกส่วนในสังคมมีความใฝ่รู้และพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ

3) สังคมแห่งความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน เป็นสังคมที่มุ่งฟื้นฟูสืบสานและธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมไทย

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการไว้ 3 ประการคือ

- 1) การพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล
- 2) การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้
- 3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ อนึ่งในดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลนั้น

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวนโยบายเพื่อการดำเนินการรองรับ 4 ประการ คือ

- 1) การพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้
- 2) การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
- 3) การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม

4) การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ สำหรับวัตถุประสงค์ในการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ นั้น

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวนโยบายเพื่อการดำเนินการ 3 ประการ คือ

- 1) การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติกและคุณธรรมของคน
- 2) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และ
- 3) การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้สำหรับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม

แผนการศึกษาแห่งชาติมีแนวนโยบายเพื่อการดำเนินการ 4 ประการคือ

- 1) การส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

2) การจำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างที่ก่อให้เกิด และ/หรือ คงไว้ซึ่งความยากจนขัดสน ด้วยทั้งโอกาสและศักดิ์ศรีของคนและสังคมไทย เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

3) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการพัฒนาประเทศ

4) การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคนและสังคมไทย

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษา ในการบรรลุวิสัยทัศน์ 4 ประการดังนี้

1) การผลิตผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความเป็นผู้นำมีจิตสำนึกในการสร้างงานของตนเอง มีความคิดและวิจารณ์ญาณ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบสูง นำไปสู่การพัฒนาประเทศได้

2) การเป็นการศึกษาของปวงชน กระจายโอกาสสู่ปวงชนทุกระดับทุกอาชีพ ให้สามารถเข้าศึกษาในหลักสูตรทั้งเพื่อรับปริญญาและไม่รับปริญญา จากการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3) การมีเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐาน สถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ ภายใต้กลไกการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม และสามารถพัฒนาระดับให้ทัดเทียมกับสากลและเป็นศูนย์การศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

4) การมีพันธกิจในการให้การศึกษาขั้นสูงทางวิชาการและวิชาชีพ จัดฝึกอบรมและพัฒนาทักษะที่เป็นความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและประเทศชาติ มีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี จัดบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของประเทศไทย

จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เป็นแผนระยะยาว 15 ปี โดยการนำสาระตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล โดยเป็นแผนยุทธศาสตร์ชี้แนะในการจัดทำและดำเนินการแผนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกันทั้งประเทศ ได้แก่ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา

2. บรูไนดารุสซาลาม

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ บรูไนดารุสซาลาม

บรูไนดารุสซาลาม ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ หากแต่ให้เป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาประเทศระยะ 5 ปี ซึ่งในปัจจุบัน บรูไนอยู่ระหว่างการใช้แผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 8 (The Eighth National Development Plan in 2001 - 2005) โดยมีส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งได้ระบุว่า “มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (human resource development) และการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่อง e- Learning โดยได้ดึงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ” ในการสร้างสังคมให้มีความแข็งแกร่งบนพื้นฐานของหลักไตรลักษณ์ คือ พระมหากษัตริย์ เชื้อชาติมาเลย์ และอิสลาม หลักคัมภีร์อัลกุรอาน (holy Quran) หะดิษ (Hadith) และหลักเหตุผล (Aqli) ตลอดจนแนวนโยบายด้านการศึกษา 8 ประการ ดังนี้

1) ดำเนินการให้ระบบการศึกษาแห่งชาติ มุ่งให้ความสำคัญต่อการใช้ภาษามาเลย์เป็นภาษาทางการประจำชาติ ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาสำคัญอื่น ๆ เช่นภาษาอังกฤษ และ ภาษาอาหรับ เป็นภาษาที่สอง

- 2) จัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนเป็นระยะเวลา 12 ปี โดยแบ่งเป็นการศึกษาระดับประถม (primary education) 7 ปี (รวมก่อนวัยเรียนด้วย 1 ปี) ระดับมัธยมต้น (lower secondary) 3 ปี และระดับมัธยมปลาย (upper education) หรือในสายอาชีวะ (vocational / technical education) อีก 2 ปี
- 3) จัดหาหลักสูตรบูรณาการ เช่นเดียวกับการทดสอบรวมให้เป็นรูปแบบเดียวกันและมีความเหมาะสมต่อระดับการศึกษาและความต้องการพิเศษในทุกโรงเรียน
- 4) จัดการศึกษาศาสนาอิสลามในหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลัก Ahli Sunnah Wal-Jamaah
- 5) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารทางการศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับความรู้ และความชำนาญตามความจำเป็นอย่างต่อเนื่องในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงของการจ้างงาน
- 6) พัฒนาตนเอง และจัดหาโปรแกรมการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมและหลักสูตรร่วมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาแห่งชาติ
- 7) สร้างโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วยคุณวุฒิและประสบการณ์ที่เหมาะสม
- 8) จัดหาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทางการศึกษาให้ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อเติมเต็มความต้องการแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ บรูไนดารุสซาลาม

การปฏิรูปการศึกษาของบรูไนดารุสซาลาม ในปัจจุบัน เป็นการดำเนินการตามแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 8 ในการมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบกับนโยบายด้านการศึกษาในการดำเนินการให้ระบบการศึกษาแห่งชาติ มุ่งให้ความสำคัญต่อการใช้ภาษา มาเลย์เป็นภาษาทางการประจำชาติ ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาสำคัญอื่นๆ เช่นภาษาอังกฤษ และ ภาษาอาหรับ เป็นภาษาที่สอง การจัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนเป็นระยะเวลา 12 ปี โดยแบ่งเป็นการศึกษาระดับประถม 7 ปี (รวมก่อนวัยเรียนด้วย 1 ปี) ระดับมัธยมต้น 3 ปี และระดับมัธยม หรือในสายอาชีวะอีก 2 ปี การจัดหลักสูตรบูรณาการ เช่นเดียวกับการทดสอบรวมให้เป็นรูปแบบเดียวกันและมีความเหมาะสมต่อระดับการศึกษา และความ ต้องการพิเศษในทุกโรงเรียน การจัดการศึกษาศาสนาอิสลามในหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลัก Ahli Sunnah Wal-Jamaah การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับการเรียนการสอนวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารทางการศึกษา เพื่อให้เด็ก นักเรียนได้รับความรู้ และความชำนาญตามความจำเป็นอย่างต่อเนื่องในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงของการจ้างงาน การให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมและหลักสูตรร่วมต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาแห่งชาติ การสร้างโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วยคุณวุฒิและประสบการณ์ที่ เหมาะสม ตลอดจนการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ทางการศึกษาให้ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อเติมเต็มความ ต้องการแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา ของบรูไนดารุสซาลาม นั้น มีความ เป็นระบบมากขึ้นเห็นได้จากการกำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญาทางการศึกษา ตลอดจนจุดมุ่งหมาย ตลอดจนภารกิจของ กลไกที่รับผิดชอบ โดยในส่วนของวิสัยทัศน์นั้นมุ่งไปที่การสร้างความสามารถหลายด้านให้กับชาวบรูไนเชื้อชาติต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งความสมานฉันท์และความสงบสุขในการดำเนินชีวิตบนโลกนี้และโลกหน้า (arkhairat) ด้วยปรัชญา ทางการศึกษาที่เน้นหลักไตรลักษณ์ 3 ประการ คือ เชื้อชาติมาเลย์ ศาสนาอิสลาม และพระมหากษัตริย์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งยึดตามหลักคัมภีร์อัลกุรอาน (holy Quran) หะดีษ (Hadith) และหลักเหตุผล (Aqli) เพราะจะนำมาซึ่งการพัฒนาบุคคลให้เกิดศักยภาพเต็มเปี่ยม รวมทั้งก่อให้เกิดความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความศรัทธา ความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์ และบุคลิกลักษณะที่เป็นเลิศ อันจะเป็นพื้นฐานในการนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ

สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาของบรูไน มีจุดมุ่งหมายให้เด็กนักเรียนมีพื้นฐานที่แน่นในทักษะด้านการเขียน การอ่าน และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนจัดหาและสนับสนุนโอกาสต่างๆ เพื่อสร้างพัฒนาการการเติบโตทางร่างกายและจิตใจของแต่ละคน

ในระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกทำงาน หรือเข้ารับการการศึกษาที่สถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งภายในประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัยบรูไนดารุสซาลาม วิทยาลัยพยาบาล หรือไปเรียนต่างประเทศ ซึ่งการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้น เป็นการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสถาบันการศึกษาระดับนี้จะอนุมัติวีซ่า ตั๋วเครื่องบิน ตั๋ว และเอก ให้แก่ผู้จบการศึกษา แต่ก็จะมีอนุมัติในระดับอนุปริญญา ประกาศนียบัตรต่างๆ ด้วย

ในประเทศบรูไนมีมหาวิทยาลัยของรัฐ คือ มหาวิทยาลัยแห่งบรูไนดารุสซาลาม แต่การจัดการศึกษาในระดับนี้ยังคงมีอิสระ และสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องอยู่ใน การควบคุมของกระทรวงการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ทางการศึกษา (Educational Objectives) 14 ประการ คือ

- 1) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกันเพื่อให้ศักยภาพทางกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ของแต่ละคนได้รับการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างมีดุลยภาพ
- 2) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับทุกคนให้สอดคล้องกับระดับและความต้องการรวมถึง การศึกษาแบบพิเศษด้วย
- 3) การจัดให้มีรายวิชาที่ศึกษาศาสนาอิสลามเพื่อจะส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและสนับสนุน ค่านิยมอิสลามให้แก่ประชาชนในประเทศ อันจะนำมาซึ่งความสามัคคีในสังคม รวมทั้งยังจะเป็นการสร้างศรัทธา และความเคร่งครัดในหลักศาสนาให้เกิดแก่มุสลิมทุกคนตลอดไป ยกเว้นความชำนาญ และความคล่องแคล่วใน การใช้ภาษามาเลย์ ภาษาอังกฤษและภาษาอาหรับ
- 4) การจัดการรายวิชาการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการต่างๆ
- 5) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการ ติดต่อสื่อสาร
- 6) การจัดการรายวิชาทางการศึกษาสำหรับการพัฒนาความไวใจตนเอง การริเริ่มและความกล้าให้ เกิดขึ้นในแต่ละคน
- 7) การจัดการรายวิชาการศึกษาเชิงเทคนิค กลวิธี ที่ตอบสนอง ตรงตาม และยืดหยุ่นต่อการพัฒนา เศรษฐกิจโลก เพื่อให้บรรลุความต้องการในการพัฒนาประเทศ
- 8) การจัดการรายวิชาการเรียนการสอนให้อยู่บนพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็น ชาตินิยม เพื่อพัฒนาประชาชนชาวบรูไน
- 9) การสร้างโอกาสในทักษะการฝึกฝนทางวิชาชีพและกึ่งวิชาชีพ
- 10) การจัดการรายวิชาสำหรับการรักษาไว้ซึ่งสันติสุขและความสามัคคีภายในสังคม
- 11) การจัดการรายวิชาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อครอบครัวเพื่อเป็นแบบอย่างในการสร้างทัศนคติ ที่ดีแก่บุคคล อันจะเป็นการสร้างความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรักและความห่วงใยดูแลให้เกิดขึ้นในสังคม

12) การสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ให้เกิดแก่ประชาชนเกี่ยวกับสถานะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

13) การจัดการรายวิชาที่เพิ่มพูนค่านิยมอันดีงาม และการฝึกหัดด้านอุตสาหกรรมเพื่อเป็นการ ส่งเสริมคุณภาพให้แต่ละคนทั้งชายและหญิงสามารถต่อสู้แข่งขันในระดับระหว่างประเทศได้

3. สหพันธรัฐมาเลเซีย

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสห

พันธรัฐมาเลเซีย

ได้มีการกำหนดไว้ในพ ราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2539 (Education Act 1996) ได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติไว้ดังนี้

1) ระบบการศึกษาแห่งชาติต้องเป็นระบบการศึกษาที่มีคุณภาพระดับสากล และสามารถ ตอบสนองต่ออุดมการณ์แห่งชาติ

2) ยึดถือนโยบายการศึกษาแห่งชาติเป็นนโยบายพื้นฐานสำหรับพัฒนาการศึกษา

3) ระยะเวลาของการศึกษาระดับประถมศึกษาคือ 5 ถึง 7 ปี

4) ให้การศึกษาก่อนวัยเรียนบรรจุอยู่ในการศึกษาสายสามัญแห่งชาติ

5) พัฒนาและยกระดับการศึกษาด้านอาชีพและเทคนิค

6) ใช้หลักการจัดสรรเพื่อควบคุมการศึกษาภาคเอกชน

แนวทางการพัฒนาการศึกษาของมาเลเซีย เป็นส่วนที่กำหนดอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติเป็นหลัก โดยในปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2549-2553) ใน ลักษณะของการกระชับความพยายามที่ผ่านมาให้เข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งนอกจากการมุ่งเน้นการพัฒนา เศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็ง ยึดหยุ่นและเป็นธรรม โดยการบริหารการจัดการทางการเงินจะต้องเป็นไปอย่างรอบคอบและมีวินัย แล้ว ยังกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาสอดคล้องกับปรัชญา การศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ เพียงพอต่อความต้องการของประเทศซึ่งกำลังเติบโตทาง เศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ กระบวนการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังที่ระบุในแผนพัฒนาฯ ไม่ว่าจะเป็ด้านใดก็ตาม จะต้องยึดถืออุดมการณ์แห่งชาติ “ Rukunegara” 5 ประการอัน ได้แก่

1. เชื่อมมั่นในพระเจ้า
2. จงรักภักดีต่อกษัตริย์และชาติ
3. ยึดมั่นในรัฐธรรมนูญ
4. ปฏิบัติตามหลักกฎหมาย และ
5. ประพฤติตนอย่างมีศีลธรรมและคุณธรรม

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของสห

พันธรัฐมาเลเซีย

การศึกษาของสหพันธรัฐมาเลเซียมีแนวทางใกล้เคียงกับไทยมาก กล่าวคือ มีการเน้นสร้างเสริม โอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคน การสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนา มาตรฐานการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ โดยเห็นความสำคัญของการดำเนินการในการ อำนวยให้ประชาชนได้รับการศึกษาทั่วถึง เท่าเทียมและต่อเนื่อง ประชาชนมีคุณภาพ คุณธรรม ร่วมพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมฐานความรู้ ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ ดังได้กล่าวมาแล้ว รัฐบาลมาเลเซียในปัจจุบันได้กำหนดให้การพัฒนาการศึกษาของคนในชาติเป็นพันธกิจสำคัญประการหนึ่ง โดยมีเป้าหมายให้นำการศึกษาเข้าถึงประชากรทั้งหมดในทุกทุกระดับการศึกษา ด้วยนโยบาย Education for All ในการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนนั้น ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1) ระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน (Pre-school Education) เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในชั้นอนุบาลสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 4-6 ปี

2) ระดับประถมศึกษา (Primary Education) เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีระยะเวลา 6 ปีสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป แบ่งเป็นโรงเรียนของรัฐบาล และของเอกชน การเรียนการสอนใช้ภาษาประจำชาติ คือ ภาษามลายูและภาษาอังกฤษ

3) ระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education) แบ่งเป็นมัธยมต้นและมัธยมปลาย เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมแล้ว มีทั้งโรงเรียนมัธยมที่เป็นของรัฐบาล และที่รัฐบาลให้การสนับสนุนเพียงบางส่วน รวมทั้งโรงเรียนมัธยมที่เป็นของเอกชน อนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้ยังแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนที่สอนด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และโรงเรียนสอนศาสนา

4) ระดับอุดมศึกษา (Post-Secondary Education) เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กนักเรียนที่เรียนจบในระดับมัธยมศึกษาแล้ว แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

4.1) ระดับประกาศนียบัตร

4.2) ระดับปริญญาบัตร ได้แก่ มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทั้งระดับปริญญาตรี

ปริญญาโท และปริญญาเอก

ในการปฏิรูปการศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการมีวิสัยทัศน์ซึ่งแบ่งออกได้ 4 ประการคือ

1) การสร้างพลเมืองมาเลเซียให้เป็นคนรักชาติและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2) การสร้างคนมาเลเซียซึ่งเป็นผู้ศรัทธาในศาสนา ผู้มีความรู้และมีวิสัยทัศน์ ให้เป็นผู้มีมารยาทดีงามและมีความสุขในการดำเนินชีวิต

3) การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับความจำเป็นในการพัฒนาของชาติ

4) การจัดโอกาสทางการศึกษาให้แก่พลเมืองมาเลเซียทุกคน

วิสัยทัศน์ทั้งหมดอยู่ภายใต้พันธกิจเดียวกันคือ การพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพระดับสากล โดยให้ความสำคัญกับศักยภาพสูงสุดของปัจเจกบุคคลและการตอบสนองต่ออุดมการณ์แห่งชาติ

ในการปฏิรูประบบการศึกษาและการบริหารจัดการเพื่อให้พลเมืองมาเลเซียในส่วนต่างๆ ของประเทศได้รับการศึกษาคุณภาพอย่างทั่วถึงนั้น มาเลเซียอาศัยยุทธศาสตร์ด้านการจัดทำกรอบกติกาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาของมาเลเซียอยู่ภายใต้กรอบทางกฎหมาย 6 กรอบซึ่งถูกบัญญัติขึ้นตามนโยบายประชาธิปไตยทางการศึกษาของรัฐบาล กรอบทั้ง 6 ประกอบด้วย

1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2539 (Education Act, 1996)

2) พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2539 (Private Higher Educational Institutions Act, 1996)

3) พระราชบัญญัติสภาการอุดมศึกษาแห่งชาติ 2539 (National Council on Higher Education Act, 1996)

4) พระราชบัญญัติคณะกรรมการประกันคุณภาพแห่งชาติ 2539 (National Accreditation Board Act, 1996)

5) พระราชบัญญัติ(ปรับปรุง)วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย 2539 (Universities and University Colleges [Amendment] Act, 1996)

6) พระราชบัญญัติคณะกรรมการกองทุนอุดมศึกษาแห่งชาติ 2540 (National Higher Education Fund Board Act, 1997)

หลักสูตรการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเลเซียยังมีการปฏิรูปด้านการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 ด้านคือ

- 1) การปฏิรูปการเรียนการสอนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
- 2) การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน
- 3) โครงการ “Smart School” (Malaysian Smart School Project – SSP) โครงการ “Smart School” หรือ SSP เป็นโครงการอันเนื่องมาจากแผนปฏิรูปเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวข้างต้น
- 4) การเสริมการเรียนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เน้นวิชาการ
- 5) การส่งเสริมการเรียนการสอนในภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอย่างจริงจัง
 - โครงการเน้นบทอ่านและวรรณกรรมร่วมสมัยที่เป็นภาษาอังกฤษ
 - โครงการส่งเสริมการรักการอ่านตั้งแต่เล็ก ๆ
 - โครงการพัฒนาสื่อการสอน
 - โครงการภาษาอังกฤษเพื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - โครงการสรรหาครูผู้สอนที่มาจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่

การผลิตและการพัฒนาครู เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายในเชิงคุณภาพด้านการเรียนการสอน มาเลเซียให้ความสำคัญกับการปฏิรูปด้านครูผู้สอนด้วยเช่นกัน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น

- 1) การยกระดับสถานภาพครู
- 2) การเสริมสร้างการศึกษาของครู
- 3) การยกระดับคุณสมบัติครูในระดับชั้นประถม
- 4) ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูที่มีผลงานดี
- 5) การเพิ่มพูนความสามารถทางภาษาอังกฤษ
- 6) โครงการเสริมสร้างบุคลิกภาพ
- 7) การให้ทุนการศึกษา

4. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ใน รัฐธรรมนูญ ปี1987 (พ.ศ. 2530) ซึ่งในมาตรา 17 วรรค 11 กำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐในการให้ความสำคัญต่อการศึกษ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา เพื่อที่จะสนับสนุนให้เกิดความรักชาติ และชาตินิยม พร้อมกับเร่งให้เกิดความก้าวหน้าทางสังคม และส่งเสริมให้มนุษย์มีเสรีภาพและการพัฒนา โดยใน มาตรา 1 วรรค XIV กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ปกป้องและส่งเสริมสิทธิของพลเมืองทุกคนให้ได้รับการศึกษาทุกระดับ อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม

กล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อเยาวชนของประเทศ โดยผ่านทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบ นั่นคือ การที่รัฐจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษาให้แก่ประชาชนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยการศึกษาทุกระดับประมณเป็นการศึกษาภาคบังคับ

สำหรับเด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ต้องเข้าเรียน รวมถึงการที่รัฐสนับสนุนบทบาทของภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัวในการจัดศึกษา การเรียนรู้นอกระบบ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ฐานชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการรองรับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้น ได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาขึ้น ซึ่งปัจจุบันฟิลิปปินส์ได้มีการจัดทำแผนระยะยาวรองรับ 3 แผน เริ่มจากระดับแผนปฏิบัติการ ตามด้วยระดับแผนหลัก ดังนี้

1) Plan of Action of Education for All ในฐานะแผนปฏิบัติการระยะยาว 10 ปีเริ่มมาตั้งแต่ปี 2534 โดยเน้นหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดจนผู้พิการและผู้ที่ยากไร้เปราะบางในสังคม

2) Master Plan for Basic Education (1996-2005) ในฐานะแผนระยะยาว 10 ปีสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2539 ด้วยการเน้นให้มีการพัฒนาการศึกษาระดับพื้นฐานของฟิลิปปินส์ให้ทันสมัย (Modernizing Philippines Education) ด้วยสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย การยกระดับหลักสูตรและเทคนิคในการฝึกอบรมครูผู้สอน ทักษะและกระบวนการบริหารจัดการวางแผนและกำกับดูแลโครงการต่าง ๆ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชน ระบบสารสนเทศและโทรคมนาคม

3) National Technical Education and Skills Development Plan ในฐานะแผน 5 ปี ด้านการอาชีวศึกษาและการพัฒนาทักษะวิชาชีพรองรับ 3 แนวทางหลัก (The Three-Pronged Direction)ในการพัฒนาประเทศ คือ ความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (Global Competitiveness) การพัฒนาชนบท (Rural Development) และการบูรณาการทางสังคม (Social Integration) นับเป็นแผนระดับชาติในลักษณะครอบคลุมฉบับแรกสำหรับการพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความสามารถในการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจสังคมฐานทักษะความรู้ด้วยทักษะระดับกลางแห่งศตวรรษที่ 21 นี้ในลักษณะที่สอดคล้องกับแผนระยะกลางสำหรับการพัฒนาเยาวชน (Medium Term Youth Development Plan 1994-2004)แผนการจ้างงานระดับชาติ (National Employment Plan) และแผนพัฒนาประเทศระยะกลาง

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ การปฏิรูปการศึกษาของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เป็นไปตามวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่ว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด การให้การศึกษแก่เด็กฟิลิปปินส์เป็นการช่วยให้เด็กค้นพบตัวเองในแบบที่เด็กเป็นศูนย์กลาง และให้เกิดคุณค่าจากสภาพแวดล้อมในเรื่องการเรียนการสอน ทำให้เด็กกำหนดเป้าหมายของตนเองในชุมชนโลก นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมให้เขาเป็นประชาชนที่มีความรับผิดชอบและเป็นผู้นำที่รอบรู้ เป็นผู้รักชาติ และภูมิใจที่เกิดเป็นชาวฟิลิปปินส์

จากวิสัยทัศน์ข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการของฟิลิปปินส์ได้กำหนดเป็นภารกิจในการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน รวมทั้งวางรากฐานการเรียนรู้แบบตลอดชีวิต (life - long learning) พร้อมไปกับการให้บริการทั่วไป ในการสนองตอบต่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วย

1) การขยายการศึกษาโดยทั่วไป เพื่อช่วยให้บุคคลในสังคมได้รับการพัฒนาศักยภาพในตัวเอง อันจะเป็นการส่งเสริมและยกระดับบุคคลและสังคม

2) การช่วยให้บุคคลมีส่วนร่วมในหน้าที่เบื้องต้นของสังคม และเรียนรู้ความจำเป็นของการสร้างรากฐานการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นประชากรของประเทศที่มีความสามารถรอบตัวและมีคุณภาพ

3) การฝึกอบรมกำลังแรงงานของประเทศในทักษะความชำนาญระดับกลางอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ

4) การพัฒนาวิชาชีพระดับสูงเพื่อให้เกิดภาวะผู้นำ สำหรับประเทศชาติ สร้างความองค์ความรู้ให้ก้าวหน้าผ่านการค้นคว้าวิจัย และประยุกต์องค์ความรู้ใหม่ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการและเงื่อนไขผ่านระบบการวางแผนและประเมินผลทางการศึกษา สำหรับระบบการศึกษาแบบ 6-4-4 ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาขั้นต้นในระดับประถม (Primary Education) ซึ่งใช้เวลาศึกษาเล่าเรียน 6 ปี (มีบางโรงเรียนเอกชนที่ใช้เวลาเรียนในระดับนี้ 7 ปี) โดยมีการกำหนดให้เด็กที่มีอายุ 6 ปี เข้าศึกษาเล่าเรียนในระดับประถม ส่วนการศึกษาเล่าเรียนในช่วงก่อนระดับประถม ถือเป็นทางเลือกให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองที่จะให้เรียนหรือไม่ก็ได้

2) การศึกษาในระดับมัธยม (Secondary Education) ซึ่งใช้เวลาศึกษาเล่าเรียน 4 ปี สำหรับเด็กอายุระหว่าง 12 - 15 ปี โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การศึกษาสายสามัญ (General High Education) และการศึกษาสายวิชาชีพ (Vocational High Education) ซึ่งใช้ระยะเวลาศึกษาเล่าเรียน 4 ปี ทั้งนี้ในหลักสูตรของการศึกษาระดับมัธยมจะต้องมีเรียนวิชาถูกกำหนดให้มีการเรียนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษด้วย

3) การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education) สำหรับผู้เข้ารับการศึกษามีอายุระหว่าง 16 - 19 ปี ใช้เวลาศึกษาเล่าเรียน 4 ปี (ยกเว้นหลักสูตรวิศวกรรม กฎหมาย แพทย์ และวิทยาศาสตร์ ที่ต้องใช้ระยะเวลาศึกษาเล่าเรียน 5 ปีหรือมากกว่านั้น) โดยแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น ปริญญาตรี โท และเอก ในหลากหลายหลักสูตรวิชา นอกจากนี้ นักศึกษาต่างชาติยังสามารถเข้าศึกษา ได้ในจำนวน 150 วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อีกมากในประเทศฟิลิปปินส์

5. สาธารณรัฐสิงคโปร์

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ สาธารณรัฐสิงคโปร์

แผนพัฒนาทางการศึกษาของสิงคโปร์ได้ขยายขอบเขตของเป้าหมายให้ก้าวไกลไปสู่การเป็น ผู้นำแห่งเอเชียด้านศูนย์กลางการศึกษาระดับมาตรฐานโลก (Asia's Premier World-Class Education Hub) ในการดึงดูดนักเรียนนักศึกษาจากประเทศต่าง ๆ เข้ามาศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา ในสิงคโปร์จำนวน 66,000 คนในปี 2555 และการยกระดับมาตรฐานการศึกษาของคนในชาติสู่ระดับสากล โดยอาศัยแนวทางดำเนินการที่ครอบคลุมและสอดคล้องกัน ได้แก่

1) กระบวนการเรียนการสอนควบคู่ไปกับผลลัพธ์ทางการศึกษาทั้งด้านคุณภาพ และสมรรถภาพ (Qualities and Competencies Model) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความสามารถอันหลากหลายของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

2) การเน้นจิตสำนึกและแรงจูงใจในการใฝ่เรียนรู้ด้วยสัมฤทธิ์ผลหรือความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคน

3) การทุ่มทรัพยากรด้านเงินทุนทางการศึกษามากขึ้น

4) การเน้นการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์

5) การมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่เข้มข้น

6) การเปลี่ยนจากการประเมินจากภายนอกสู่การเน้นประเมินจากภายในแต่ละโรงเรียนและสถาบันการศึกษาด้วยความถี่มากขึ้นเพื่อให้สถานศึกษารู้จักตนเองมากขึ้น

7) การส่งเสริมแรงสนับสนุนอย่างแข็งขันจากครอบครัวของผู้เรียน

8) การพัฒนากำลังคนด้านบุคลากรทางการสอนโดยเน้นการฝึกอบรม เพื่อให้พัฒนาการทางการศึกษาก้าวไปอย่างมั่นคงมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ สาธารณรัฐสิงคโปร์

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ นับถึงปัจจุบันนั้น สิงคโปร์ปฏิรูประบบการศึกษามาได้ประมาณ 4 ครั้ง เริ่มจากนโยบาย Education for All ซึ่งมีลักษณะของการศึกษาระบบมาตรฐานเดียวและหลักสูตรเดียวซึ่งกำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับเป็นเวลา 10 ปี ประกอบด้วยระดับประถมศึกษา 6 ปี และระดับมัธยมศึกษา 4 ปี ส่วนการเรียนในระดับสูงขึ้นหลังจากนั้นขึ้นกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

สำหรับในปัจจุบัน เป็นการปฏิรูประยะที่ 4 ซึ่งมุ่งสู่ความเป็นผู้นำทางด้านการผลิตทรัพยากรมนุษย์รองรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้ก้าวสู่การประเทศพัฒนาแล้ว ที่เน้นทั้งภาคการผลิตด้านอุตสาหกรรมและภาคการบริการที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง ทั้งในการยกระดับความเชี่ยวชาญการผลิตและการบริการ ด้วยแนวคิดเรื่องเส้นทางเดินของเทคโนโลยี (Technology Corridor) การเป็นเกาะแห่งข่าวสารข้อมูล (Intelligent Island) ในการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจด้วยแผนพัฒนานวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อความพร้อมในการแข่งขันในตลาดโลกในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านกำลังคนหรือการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศเป็นอย่างมากมาโดยตลอด มีการทุ่มเทการลงทุนในการจัดระบบการศึกษาและระดับประสิทธิภาพทางการศึกษาในทุกๆระดับในลักษณะที่พยายามสร้างความเป็นธรรมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เพื่อป้องกันปัญหาความแตกแยกในสังคม และด้วยความปรารถนาให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางอุดมศึกษาระดับสากลแห่งภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกภายในปี 2543

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันของสิงคโปร์ เป็นการเน้นทำให้ระบบการศึกษาง่ายขึ้นให้นักเรียนทุกคนค้นพบขีดความสามารถของตนเอง ก้าวสู่ศักยภาพเต็มขั้นของตน และเกิดเป็นความหลงใหลใฝ่ฝันในการเรียนรู้ซึ่งฝังตัวไปตลอดชั่วชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21

ในปัจจุบัน สิงคโปร์ได้กำหนดให้ “Thinking Schools, Learning Nation” เป็นวิสัยทัศน์ทางการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายถึง การที่สิงคโปร์ต้องการพุ่มพักให้เด็กรุ่นใหม่มีเจตนาธรรมที่จะคิดในวิถีใหม่ๆ แก้ปัญหาใหม่ๆ และสร้างโอกาสใหม่แก่นาคต

ปฏิรูประบบการศึกษาให้มีลักษณะแนวทางดำเนินการดังนี้

1) การสานต่อแนวทางเดิมในการเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนในสิงคโปร์ได้รับการศึกษาทั่วไป (General education) เป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี โดยมีหลักสูตรระดับชาติและการสอบวัดผลระดับชาติ เมื่อจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและเตรียมอุดมศึกษา (Junior college) ตามระบบการศึกษาซึ่งมุ่งสร้างทุนมนุษย์คุณภาพสู่ตลาดการจ้างงาน

2) การริเริ่มแนวทางใหม่โดยการบูรณาการเสริมต่อเข้าไปในแนวทางเดิมข้างต้น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนสามารถเลือกสถาบันการศึกษาตามจุดแข็งและความสนใจที่แตกต่างกันหลังจากที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา

หลักสูตรและการเรียนการสอน ในปัจจุบัน การปฏิรูปในส่วนนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1) ส่วนหลัก: การสอนให้น้อยลง เรียนให้มากขึ้น ทั้งนี้ เป็นการเน้นที่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และเตรียมอุดมศึกษา ดังนี้

2) การเพิ่มความเข้มข้นในแนวนโยบายบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรการเรียนการสอน โรงเรียนทุกแห่งได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านคอมพิวเตอร์และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรการเรียนการสอน กว่า 1.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ มาตั้งแต่ปี 2540

3) หลักสูตรและการวัดผลทั่วไปใหม่ระดับ A ทั้งนี้ จะเริ่มขึ้นในปี 2549 เป็นต้นไป สำหรับนักเรียนในระดับเตรียมอุดมศึกษาประเภท Junior College (JC) และ Centralised Institute (CI) เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาใหม่ที่เน้นความยืดหยุ่น หลากหลายและฐานกว้างทางการศึกษา เพื่อเตรียมนักเรียนเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 โดยมีสาระสำคัญแบ่งออกได้ 3 ประการคือ

- ก) การอิงความรู้สหสาขาวิชา (Multi-disciplinary)
- ข) การเน้นทักษะในการคิด(Thinking Skills) และการสื่อสาร (Communication Skills)
- ค) การศึกษาแบบรอบรู้อัจฉริยะ (Holistic Education)

4) ส่วนที่เป็นทางเลือกใหม่ (Alternative) ก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา โดยโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาและเตรียมอุดมศึกษาสามารถเลือกที่จะไม่ใช้หลักสูตรและการวัดผลทั่วไป ที่เรียกว่า GCE ระดับ O โดยโรงเรียนออกประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญาของตนเองโดยอิงการวัดประเมินผลทางการศึกษาแบบสากล

การผลิตและพัฒนาครู สิงคโปร์เน้นการฝึกอบรมครูมากกว่าการเรียนการสอนวิชาชีพรู โดยเห็นว่า ครูมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการบรรลุเป้าหมายต่างๆ ในการปฏิรูปทางการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 นี้จึงมีแนวคิดที่จะดำเนินการต่อไปนี้

- 1) ภายในระยะเวลา 5 ปีนับแต่ปี 2547 เป็นต้นไป โรงเรียนต่างๆ จะได้รับเงินอุดหนุนประเภทให้เปล่าในการเพิ่มบุคลากรครู โดยให้โรงเรียนมีอำนาจมากขึ้นในการบริหารจัดการเงินอุดหนุนด้วยตนเอง
- 2) ครูจะมีโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพของตนให้แข็งแกร่งและก้าวหน้ามากขึ้น

6. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

รัฐธรรมนูญ ปี 2488 บทที่ 2 มาตรา 31 ระบุว่า “(1) พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา และ (2) รัฐบาลจะต้องจัดตั้งและดำเนินการระบบการศึกษาของชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติ ” โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2546 ได้กำหนดเป้าหมาย นโยบายและแผนการดำเนินงาน ซึ่งครอบคลุมการขยายโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งเสริมให้ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาทุกระดับ และทุกระดับ และปรับปรุงคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และเพื่อพัฒนาการศึกษาที่ใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน

แผนการพัฒนาการศึกษาของอินโดนีเซีย เป็นส่วนที่กำหนดอยู่ในแผนพัฒนาห้าปี ที่เรียกว่า Rencana Pembangunan Lima Tahun หรือ เรียกโดยย่อว่า REPELITA ซึ่งกำหนดเป็นแนวทางกว้าง ๆ ในลักษณะที่คำนึงถึงความเสมอภาคโอกาสทางการศึกษา การตอบสนองความจำเป็นทางการศึกษา คุณภาพของการศึกษา และประสิทธิภาพของการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบของการศึกษา ด้วยเนื้อหาสาระที่ต้องการมุ่งเน้นการสร้างบุคลิกภาพและองค์ประกอบของความสามารถในด้านต่าง ๆ ของทรัพยากรมนุษย์ โดยในปัจจุบันได้เริ่มมีการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยนโยบาย “Education for All” ในปี พ.ศ. 2545 ขึ้นมาเป็นการเฉพาะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และเพื่อสร้างความมั่นใจว่าคนอินโดนีเซียทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศใด จะมีฐานะยากจน อยู่ห่างไกลความเจริญหรือเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับ

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์ทางการศึกษาของอินโดนีเซีย แทรกอยู่ในวิสัยทัศน์ของประเทศตามแนวนโยบายแห่งรัฐ ให้สังคมอินโดนีเซียดำรงอยู่อย่างสงบสุข เป็นประชาธิปไตย มีความยุติธรรม มี

ความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ มีความเจริญรุ่งเรืองบนพื้นฐานเอกภาพของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสมบูรณ์ ความสามารถพึ่งตนเอง ศรัทธาความยำเกรงต่อพระเจ้า คุณธรรม จริยธรรม ความรักในประเทศชาติจงรักภักดีต่อกฎหมายและแผ่นดิน มีความรู้และวิทยาการ มีความ پاکเพียรและระเบียบวินัย

ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันของมาเลเซีย เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2003 ได้กำหนดเป้าหมาย นโยบายและแผนการดำเนินงาน ซึ่งครอบคลุมการขยายโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งเสริมให้ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาทุกระบบ และทุกระดับ และปรับปรุงคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาตลอดเวลา ตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยนโยบาย “Education for All” ใน ค.ศ. 2002 เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของนโยบาย Education for All รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์แห่งชาติไว้ดังนี้

- 1) การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และเพิ่มงบประมาณสำหรับสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) การให้ความสำคัญกับโครงการเร่งด่วนคือ การจัดหาที่เรียนอย่างทั่วถึง และปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน
- 3) การประสานความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาทุกกลุ่มรวมถึงเรื่องงบประมาณที่รัฐบาลต้องติดกับสมาชิกชุมชนต้องเข้ามาจัดการร่วมกัน

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามแนว Education for All นั้น สาธารณรัฐอินโดนีเซียเน้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานใน การศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการจัดการศึกษา 7 ประเภท ได้แก่

- 1) การศึกษาทั่วไป
- 2) อาชีวศึกษา
- 3) การศึกษาพิเศษ
- 4) การบริการศึกษาเฉพาะทาง
- 5) ศาสนศึกษา
- 6) วิชาการศึกษา
- 7) การศึกษาระดับวิชาชีพ

7. กัมพูชา

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ กัมพูชา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (2539-2543) ได้กำหนดแนวทางกว้าง ๆ ในเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา 3 ประการคือ การที่ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยทั่ว การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา และการปรับปรุงการวางแผนบริหารจัดการด้านการศึกษาให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยมีแผนการลงทุนด้านการศึกษารองรับในช่วงปี 2538-2543 จากการปรึกษาหารือกับองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในระดับหนึ่ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (2544-2548) เป็นการสานต่อแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่เน้นถึงระดับแผนปฏิบัติมากขึ้น

แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติในการขยายโอกาสทางการศึกษาคุณภาพอย่างทั่วถึงประกอบด้วย แผนระยะสั้น 2544-2545 แผนระยะยาว 2546-2558 และแผนระยะกลาง 2547-2551 โดยแผนระยะยาว 2546-2558 และแผนระยะกลาง 2547-2551 เป็นการปรับปรุงจากแผนระยะสั้น 2544-2545 ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์ในการลดภาวะความยากจน (Poverty Reduction Strategic Plan: PRSP) เมื่อปี 2545 เป็นฐาน

โดยให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและเศรษฐกิจระดับมหภาคในช่วง 10-15 ปีข้างหน้าของ กัมพูชา ร่วมกับแนวทางในการประชุม World Education Forum และ Millennium Development Goals ซึ่งเน้น Education for All แผนระยะยาว 2546-2558 นั้น กำหนดให้กัมพูชาบรรลุเป้าหมายต่อไปนี้ภายในปี 2558

- 1) การเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มสูงขึ้นเป็น 3.8 ล้านคน
- 2) การเพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
- 3) การเพิ่มห้องเรียนและสถานที่เรียนในพื้นที่ขาดแคลน
- 4) การเพิ่มปริมาณและคุณภาพครูและการฝึกหัดครู โดยเน้นสำหรับระดับมัธยมศึกษามากขึ้นปี

ละประมาณ 10,000 คน ด้วยอัตราเงินเดือนเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 3-5 ต่อปี

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ กัมพูชา

ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ทางการศึกษาของกัมพูชาในปัจจุบัน คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อให้กัมพูชาเป็นสังคมฐานความรู้ ทั้งนี้ โดยอาศัยปรัชญาทางการศึกษาในการทำให้ประชากรวัยเยาว์ชาวกัมพูชามีพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวม (Holistic) ด้วยการศึกษและทักษะทางเทคนิคที่ดีขึ้น ด้วยความรู้สึภาคภูมิใจในชาติ ด้วยคุณธรรมและจริยธรรมในระดับมาตรฐานสูง และด้วยความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในความรับผิดชอบต่ออนาคตของตน

การศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรการเรียนการสอน การปฏิรูปทางการศึกษาแนวทาง Education for All ข้างต้นนั้น เป็นการนำมาใช้ควบคู่กับการปฏิรูปหลักสูตร การปรับปรุงตำรา การเรียนการสอน ทักษะการสอน ซึ่งในปีการศึกษาหนึ่งๆ มีระยะเวลาการเรียน 38 สัปดาห์ๆ ละ 5 วันๆ ละ 6 คาบ ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเพิ่มช่วงระยะเวลาแห่งการเรียนรู้แก่นักเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับระบบเก่าซึ่งมีระยะเวลาการเรียนเพียง 32-33 สัปดาห์

กัมพูชาได้มีการปรับปรุงในเชิงนโยบาย กลยุทธ์และกลุ่มเป้าหมายทั้งในเชิงปริมาณการเข้ารับการศึกษาและในเชิงคุณภาพหรือประสิทธิภาพของการศึกษาดังนี้

1) การศึกษาระดับประถมศึกษาใน (Primary) และมัธยมศึกษาตอนต้น (Lower Secondary) การปฏิรูปการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นครอบคลุมทั้งในเชิงปริมาณการเข้ารับการศึกษาและในเชิงคุณภาพ 6 ประการ

1.1) การเพิ่มจำนวนนักเรียนที่เข้ารับการศึกษาระดับเกรด 1-6 และเกรด 7-9

1.2) การจัดการศึกษาให้ได้อย่างเท่าเทียมกันและมีคุณภาพทั้งด้านเพศ ฐานะทาง

เศรษฐกิจ สังคม และถิ่นที่อยู่ระหว่างเขตชนบทกับเขตเมือง

1.3) การเพิ่มจำนวนเด็กวัย 6 ปีให้เข้ารับการศึกษาระดับเกรด 1

1.4) การกำหนดขอบเขตอายุสำหรับชั้นอนุบาลไว้ที่อายุ 5 ปี

1.5) การยกระดับอัตรา Survival rate ทั้งในระดับเกรด 1-6 และระดับเกรด 7-9

1.6) การเพิ่มอัตราการเรียนต่อสำหรับการศึกษาในระดับเกรด 1-6 และระดับเกรด 7-9 ให้

อยู่ที่อัตราร้อยละ 95 อย่างเท่าเทียมกันทั้งหญิงและชาย

การอาชีวศึกษา การปฏิรูปการศึกษาในส่วนนี้ เน้นหลักการสอนองความต้องการของตลาด (Demand-side approach)

การอุดมศึกษา การปฏิรูปการศึกษาในส่วนนี้เป็นไปตามนโยบายของประเทศกัมพูชาซึ่งต้องการให้มีการขยายการศึกษาคุณภาพระดับอุดมศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของชาติ ความจำเป็นในการจ้างงาน (Employment needs) และความต้องการของตลาด (Market demands) ตลอดจนการกระชับความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้น

การศึกษานอกระบบ การปฏิรูปการศึกษาในส่วนนี้เป็นการเน้นให้ผู้ที่ออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วกลับเข้ารับการศึกษาค้นคว้าได้ตั้งแต่ระดับเกรด 3 ถึงเกรด 9

การผลิตและพัฒนาครู กัมพูชามีนโยบายที่จะยกระดับความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษา ในการผลิตบุคลากรผู้สอน ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค รวมทั้ง กลไกทางสถาบันที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นเรียกว่า สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษา (National Institute for Education: NIE) ดังนี้

- 1) การส่งเสริมให้ครูที่ผ่านการฝึกอบรมจากวิทยาลัยครูต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับภูมิภาคออกไปทำการสอนในพื้นที่ด้อยพัฒนาและพื้นที่ห่างไกลความเจริญ
- 2) การขยายโครงการพัฒนาระดับวิชาชีพที่ NIE จัดขึ้นให้ครอบคลุมระดับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ บุคลากรฝ่ายวางแผน บุคลากรด้านการบริหารจัดการ
- 3) การขยายโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนได้เข้ารับการฝึกฝนทักษะด้านการเรียนการสอนตามสถานศึกษาอบรมที่มีอยู่ให้มากขึ้นถึง 5,000 คนภายในปี 2551

8. สหภาพพม่า

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ

สหภาพพม่า

การพัฒนาทางการศึกษาในสหภาพพม่าได้วางไว้ในระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งเมื่อเดือน พฤษภาคม 2541 ที่มีการทบทวนหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นในระดับประถมศึกษา มีการกำหนดปีการศึกษาอย่างเป็นทางการเพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยพร้อมเพรียงกัน เมื่อเดือน มีนาคม 2542 ตลอดจนมีการริเริ่มจัดทำแผนการศึกษาอย่างเป็นทางการในระดับชาติ แบ่งออกเป็นระยะยาว ระยะกลาง และระยะสั้น เพื่อรองรับศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) แผนระยะยาว 30 ปี เรียกว่า Thirty-Year Long-Term Education Development Plan 2001- 02 FY – 2030-31FY ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระยะ ๆ ละ 5 ปี ในการทำระบบการศึกษาให้เอื้อต่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาชาติให้ทันสมัยสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในที่สุด ด้วยเน้น สาระสำคัญ 6 ด้าน คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การใช้เทคโนโลยี การขยายขอบเขตด้านการวิจัย การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการศึกษาคุณภาพ และการรักษาเอกลักษณ์และค่านิยมแห่งชาติให้คงอยู่ ประกอบด้วย 46 โครงการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

- 1.1) โครงการสำหรับพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 โครงการ
- 1.2) โครงการสำหรับพัฒนาอุดมศึกษา 36 โครงการ

2) แผนระยะกลาง 4 ปี เรียกว่า Special Four-Year Plan for Education (2000-01 FY to 2003-04) ประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 27 โครงการโดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

- 2.1) โครงการสำหรับพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 โครงการ

2.2) โครงการสำหรับพัฒนาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการเน้นเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา การพัฒนาการวิจัยให้รัดกุม การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 21 โครงการ

3) แผนระยะสั้น 2 ปี เรียกว่า Short-Term Education Development Plan 2001-2002 เน้นการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทั้งในระดับพื้นฐานและระดับสูง เพื่อสร้างกลุ่มคนที่มีคุณภาพและทักษะทางด้าน ICT ซึ่งจำเป็นสำหรับการทำงานในยุคนี้

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ สหภาพพม่า

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันของสหภาพพม่าเป็นไปตามกฎหมายการศึกษาพื้นฐานปี 2509 (Basic Education Law) และกฎหมายการศึกษาของสหภาพพม่าปี 2516 (Union of Burma Education Law) เด็กพม่าตั้งแต่อายุ 5-10 ปีต้องเข้าโรงเรียนซึ่งเป็นบริการที่รัฐมีให้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ประกอบกับความพยายามในการทำให้เกิดสอดคล้องกับคำประกาศในการประชุมระหว่างประเทศที่ประเทศไทยในปี 2533 เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อคนทั่วไป (Education for All) ทั้งนี้ รัฐบาลสหภาพพม่าได้กำหนดวิสัยทัศน์สู่การสร้างระบบการศึกษาที่สร้างสรรค์สังคม การเรียนรู้ที่จะสามารถก้าวให้ทันกับการท้าทายในยุคแห่งความรู้ ด้วยอุดมคติที่ว่าด้วยการสร้างชาติให้พัฒนาทันสมัยด้วยการศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการยึดหลักการ Education for All เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ส่วนใหญ่ในอาเซียน รัฐบาลพม่าได้ตั้งเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ชาวพม่าทุกคนภายในปี 2543 และลดจำนวนการไม่รู้หนังสือในกลุ่มประชากรผู้ใหญ่ลงไปอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้การศึกษาของประเทศมีความทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มอาเซียน

การศึกษานอกระบบ โครงการการศึกษาเพื่อคนทั่วไปได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2539 - 2540 ใน 30 เมือง และขยายออกไปอีก 80 เมืองในช่วงปี 2540 - 2541 หลังจากนั้นยังได้ขยายผลออกโดยตั้งเป้าว่าจะดำเนินโครงการในทุกๆ เมืองภายในปี 2543 ในเดือนมีนาคม 2543 รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์แหล่งการเรียนรู้หนังสือแห่งพม่า เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเพื่อการรู้หนังสือ และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบในระดับมัธยมและอุดมศึกษา โดยความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย “Free Education for All”

การจัดการเรียนการสอน ได้มีการเร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีข่าวสารอย่างกว้างขวาง แผนแม่บทเกี่ยวกับเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร (IT Master Plan) ตั้งแต่ปี 2544 - 2553 ได้แถลงเป้าหมายในการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานในการจัดเก็บข้อมูลและริเริ่มการใช้อุตสาหกรรมเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารอย่างเข้มข้นในการเปลี่ยนสังคมชาติให้เป็นชุมชนที่ใช้เทคโนโลยีข่าวสาร

9. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งกำหนดให้การศึกษาเป็นความจำเป็นทางสังคมที่จะต้องฝึกให้ประชาชนพัฒนาไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการปรับตัวสู่ระบบเศรษฐกิจที่อิงกลไกตลาด ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาการศึกษาของ ส.ป.ป. ลาว มีการปรับปรุงเป็นลำดับในการยกระดับการศึกษาแห่งชาติให้สูงขึ้นเป็นแนวทางหลักประการหนึ่งในการพัฒนาและทรัพยากรมนุษย์เพื่อการผลิต ให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการมุ่งยกระดับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม นั้น

ในปัจจุบันเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 แนวทางการพัฒนาการศึกษาของ ส.ป.ป. ลาว เป็นการดำเนินการตามกรอบนโยบายทางการศึกษาช่วง 5 ปีตั้งแต่ปี 2544 ถึง 2548 ซึ่งแบ่งวัตถุประสงค์ออกได้เป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้

- 1) การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

- 2) การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา
 - 3) การปรับปรุงความเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ในระบบการศึกษาให้สอดคล้องกัน
 - 4) การทำให้การบริหารจัดการและการวางแผนแข็งแกร่งมากขึ้น
- ทั้งนี้ ส.ป.ป. ลาว ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา 2544-2548 โดยกำหนดเป้าหมาย

ดำเนินการไว้ 15 ประการดังนี้

- 1) การขยายการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน
- 2) การบังคับใช้การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษา
- 3) การดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการขยายจำนวนโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยและพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญ
- 4) การสร้างเงื่อนไขที่เหมาะสมต่อการลดอัตราการเรียนซ้ำชั้นและการลาออกกลางคัน
- 5) การปรับเครือข่ายมัธยมศึกษาโดยการขยายจำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศ
- 6) การเพิ่มอัตราการรู้หนังสือ ในกลุ่มประชากรวัย 15-40 ปี
- 7) การดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการยกระดับผู้รู้หนังสือรายใหม่ ๆ อย่างน้อยร้อยละ 30 ให้เรียนจบชั้นประถมศึกษา
- 8) การปรับปรุงคุณภาพการฝึกครูระดับประถมและมัธยมศึกษา
- 9) การปรับปรุงสมรรถนะของผู้ฝึกอบรมครูตั้งแต่ระดับวิทยาลัยครู โรงเรียนฝึกอบรมครู ไปจนถึงสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรี
- 10) การส่งเสริมและขยายโรงเรียนระดับอาชีวศึกษาและโรงเรียนเทคนิคต่าง ๆ ของภาคเอกชน
- 11) การส่งเสริมโรงเรียนอาชีวศึกษาที่มีอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศให้แข็งแกร่งมากขึ้น
- 12) การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนหญิงและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษามากขึ้น
- 13) การกำหนดภาระงานของผู้บริหารทางการศึกษาและที่ปรึกษาต่าง ๆ
- 14) การทำให้ระบบสารสนเทศด้านการบริหารจัดการทางการศึกษามีบูรณาการกันอย่างกระชับแน่นมากขึ้น
- 15) การพยายามเพิ่มสัดส่วนงบประมาณของภาครัฐด้านการศึกษา

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ในปัจจุบัน วิสัยทัศน์ทางการศึกษา เรียกว่า วิสัยทัศน์ พ.ศ. 2563 ทางการศึกษาของ ส.ป.ป.ลาว ซึ่งมีจุดเน้น 5 ประเด็นต่อไปนี้ คือ

- 1) การจัดให้มีการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึงในระดับประถมศึกษา โดยยังคงทำให้การมีส่วนร่วมในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้นต่อไป เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสในการสมัครเข้ารับการศึกษาในลักษณะที่สนองต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ
- 2) การพยายามขจัดความไม่รู้หนังสือให้หมดไปอย่างสิ้นเชิงในกลุ่มประชากรเป้าหมาย ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้ประชากรที่ตกอยู่ในภาวะความยากจนสุทธิได้มีแนวทางในการยกระดับคุณภาพชีวิต
- 3) การขยายการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในลักษณะที่สอดคล้องกับความจำเป็นของตลาดแรงงานสมัยใหม่ และเอื้อต่อการปรับปรุงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อภาคการเกษตรให้เพิ่มสูงขึ้น
- 4) การฝึกอบรมแรงงานฝีมือ ช่างเทคนิค วิชาชีพ และปัญญาชนให้มีความสามารถในการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในลักษณะที่สนองต่อความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้

5) การยกระดับการศึกษาชาติให้ใกล้มาตรฐานสากลมากขึ้นเป็นลำดับ

6) การให้การศึกษาเป็นแกนสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้มีการลงทุนด้านการศึกษา

ในสัดส่วนที่เหมาะสม

วิสัยทัศน์ดังกล่าวมีฐานแนวคิดที่ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมด้วยความรู้และความสามารถที่เหมาะสมต่อการอำนวยให้ประเทศก้าวพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนาโดยรักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับปานกลางและคงที่ เป็นวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของ ส.ป.ป.ลาว ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 นี้

เป้าหมายในการมุ่งยกระดับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม โดยกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษา 3 แนวทาง

1) การพัฒนาในแนวทางที่เรียกว่า การศึกษาสำหรับทุกคน (Education For All) และให้การศึกษาได้รับความสำคัญในเชิงนโยบายเป็นลำดับขั้นเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2) การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจังและการสร้างความร่วมมือระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษาในสังคมและครอบครัว และ

3) การปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาให้ทันสมัยในทุกระดับทั้งสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา ทั้งในส่วนของภาครัฐและในส่วนของภาคเอกชน ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ในลักษณะที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

แนวทางหลักในการปฏิรูปการศึกษาสำหรับศตวรรษใหม่ของ ส.ป.ป.ลาว นั้น เป็นการเน้นตามกรอบนโยบายทางการศึกษาช่วง 5 ปีตั้งแต่ปี 2544 ถึง 2548 ซึ่งแบ่งวัตถุประสงค์ออกเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้

1) การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

2) การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา

3) การปรับปรุงความเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ในระบบการศึกษาให้สอดคล้องกัน

4) การทำให้การบริหารจัดการและการวางแผนแข็งแกร่งมากขึ้น

กลไกสถาบันและโครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการทางการศึกษานั้น แบ่งออกเป็นการบริหารส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นโดยกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education) ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาฯ ได้จัดตั้งระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการทางการศึกษาด้วยระบบคอมพิวเตอร์ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1) ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการทางการศึกษา

2) ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการด้านบุคลากร

3) ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการด้านการก่อสร้าง

4) ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการทางการคลัง

ซึ่งในส่วนหลังนี้อยู่ระหว่างการพัฒนา ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาฯ มีแผนที่จะบูรณาการทั้ง 4 ส่วนดังกล่าวเข้าด้วยกันเพื่อปรับปรุงคุณภาพทางเทคนิคในการวางแผนและการบริหารจัดการต่างๆ สำหรับการบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับจังหวัด (แขวง) และระดับอำเภอ (เมือง)

10. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

แนวทางและแผนงานด้านการศึกษาของ

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

เวียดนามการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาให้มีลักษณะต่อไปนี้อยู่ภายในปี 2553

1) การพัฒนาการศึกษาของระบบให้เป็นการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่สังคมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามสถานภาพของแต่ละคนเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์

2) การลดอัตราการไม่รู้หนังสือในกลุ่มผู้ใหญ่โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ห่างไกลและตามภูเขาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาต่อเนื่องซึ่งจะนำไปสู่การมีความรู้ในระดับมัธยมต้นอย่างทั่วถึง

3) การเปิดโอกาสให้ผู้ที่ทำงานแล้วได้รับการอบรมเรียนรู้จากหลักสูตรสั้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพิ่มรายได้ และโอกาสในการเปลี่ยนงานในปัจจุบัน

เวียดนามยังได้จัดทำแผนปฏิบัติแห่งชาติระยะยาวด้านการศึกษา เรียกว่า National Education for All Action Plan 2003-2015 โดยได้รับความร่วมมือจาก UNESCO ในฐานะเครื่องมือของรัฐบาลในการปรับตัวเชิงนโยบายในระดับมหภาคให้สอดคล้องกับแนวทาง Education for All ตลอดจนแนวนโยบายของรัฐบาลในการปรับปรุงภาคการศึกษาให้ทันสมัยตามที่ได้ที่ได้ลงนามรับรอง Daka Framework for Action, Education for All: Meeting our Collective Commitments ร่วมกับประเทศอื่น ๆ อีกกว่า 150 ประเทศที่ร่วมประชุมใน World Education Forum ที่เมือง Dakar ประเทศเซเนกัลเมื่อเดือนเมษายน 2543 อีกทั้งเป็นกรอบปฏิบัติสำหรับระดับจังหวัดและเมืองในการพัฒนาแผนการดำเนินงานของตน หรือที่เรียกว่า Provincial Education for All Plans ต่อไป National Education for All Action Plan 2003-2015 (พ.ศ. 2546 - 2558) ของเวียดนามมีกรอบแนวทางที่สร้างความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายทางการศึกษา 3 ด้านหลัก คือ การเข้าถึงการศึกษา คุณภาพทางการศึกษา และการบริหารจัดการทางการศึกษา ในการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มการดูแลและการศึกษาปฐมวัย กลุ่มประถมศึกษา กลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มการศึกษานอกระบบ ซึ่งเวียดนามหวังว่าจะอำนวยความสะดวกให้ระบบการศึกษาของเวียดนามก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญดังนี้หากแผนปฏิบัติการดังกล่าวประสบความสำเร็จในภาคปฏิบัติจริง

1) เด็กปฐมวัยทุกคนจะได้รับการดูแลและเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเป็นเวลาหนึ่งปีก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมปีที่ 1

2) เด็กนักเรียนจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเป็นเวลา 9 ปี โดยเด็กทุกคนที่มีอายุ 6 ปี จะได้เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และสามารถเรียนต่อตามขั้นตอนไปจนตลอดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี

3) เด็กนักเรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ตามมาตรฐานการศึกษาระดับนานาชาติ 900 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา และด้วยมาตรฐานการศึกษาที่ปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

4) ท้องถิ่นต่าง ๆ จะได้รับการจัดสรรโครงการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และฝึกทักษะในการดำรงชีวิตที่ทันสมัย (Modern Life Skills)

5) คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนจะก้าวสู่ระดับมาตรฐานสากลอันทันสมัย ผ่านกระบวนการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โครงการพัฒนาครูทั้งก่อนและระหว่างประจำการ ตลอดจนการนำมาตรฐานขั้นต่ำด้านการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในทุกโรงเรียน

6) ผลลัพธ์ทางการศึกษาจะสอดคล้องโดยตรงต่อเศรษฐกิจและสังคมที่ทันสมัย ส่งผลให้เวียดนามมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมั่นคงมากยิ่งขึ้น

7) การบริหารจัดการทางการศึกษาจะมีโครงสร้างและกระบวนการกระจายอำนาจที่ทันสมัย

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ ในระบบการศึกษาของประเทศซึ่งเป็นระบบการศึกษาแบบ 5-4-3 ประกอบด้วยประถมศึกษา 5 ปี มัธยมต้น 4 ปี และมัธยมปลาย 3 ปี ระดับอุดมศึกษาอาจใช้เวลา 2-6 ปี

ทั้งนี้ เวียดนามได้รับเอาโครงการ Education for All หรือ การศึกษาเพื่อคนทั่วไป ซึ่งเป็นการมติของการประชุมนานาชาติที่กรุงดาการ์ในเดือนเมษายน 2000 ด้วยความร่วมมือกับ UNESCO ซึ่งจะให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค เวียดนามได้เริ่มวางแผนแห่งชาติเพื่อการศึกษาของคนทั่วไประหว่างปี 2003-2015

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการเน้นให้การศึกษาขั้นประถมศึกษาฟรีให้แก่ชาวเวียดนาม โดยในปัจจุบันนี้ การศึกษาในลักษณะนี้ได้ก้าวไปถึงขั้นมัธยมต้นใน 16 จังหวัด คาดว่าภายในปี 2005 การศึกษาในระดับมัธยมต้นจะครอบคลุมถึง 30 จังหวัด

ทั้งนี้ ได้มีการยกเลิกกฎระเบียบที่ควบคุมบทบาทของเอกชนในด้านการศึกษา ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาจัดการศึกษาแบบกึ่งรัฐและการศึกษาโดยประชาชน ทำให้เกิดสถานศึกษาของเอกชนเพิ่มขึ้น สถานศึกษาโดยเอกชนเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากโดยเฉพาะในระดับอนุบาล สถานฝึกวิชาชีพ และระดับอุดมศึกษา

การอุดมศึกษา การศึกษาในส่วนนี้ยังคงคล้ายคลึงกับระบบของอดีตประเทศ

โซเวียตส์เซีย ซึ่งมีสถาบันการศึกษาเฉพาะทางเป็นจำนวนมาก ในหลากหลายสาขาความรู้ และยังต้องพัฒนาให้มีการเชื่อมโยงระหว่างการวิจัยกับการเรียนการสอนมากขึ้น ระบบนี้เป็นผลมาจากยุคที่การศึกษายังถูกควบคุมโดยส่วนกลาง ซึ่งสถาบันการศึกษาจะถูกแบ่งออกตามภาคส่วนต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจ โดยมีสถาบันเฉพาะทางที่หลากหลายต่างๆ ขึ้นตรงต่อกระทรวงที่รับผิดชอบ

ในปัจจุบันมีความพยายามในการดำเนินการให้การศึกษาในส่วนนี้ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ด้วยการเพิ่มปริมาณสถานศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยในเวียดนามแบ่งออกเป็น 3 ประเภท สองประเภทแรกเป็นการเรียนการสอนแบบปิด คือ มีการเข้าห้องเรียนตามปกติ ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยที่เน้นวิชาเฉพาะ เช่น เศรษฐศาสตร์ ศิลปะ วิศวกรรมและกฎหมาย 2) มหาวิทยาลัยแบบสหสาขาวิชา เป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นใหม่ 5 แห่งซึ่งเป็นทั้งมหาวิทยาลัยระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่วนมหาวิทยาลัยซึ่งเพิ่งเปิดใหม่ในเวียดนามเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ทั้งที่ฮานอยและโฮจิมินห์

บทที่ 5

สรุปการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน

นับตั้งแต่ที่ อาเซียน (ASEAN) หรือที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคในเบื้องต้นในความสัมพันธ์แบบรัฐต่อรัฐ ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยได้ประกาศไว้ในวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ว่า “เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องของการฝึกอบรมและการวิจัยและส่งเสริมการศึกษา” ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาประเทศในกลุ่มอาเซียนมีการรวมตัวกันมากขึ้น และได้กำหนดวิสัยทัศน์ภายในปี ค.ศ. 2020 ของอาเซียนปรากฏในข้อหนึ่งว่า “เพื่อพัฒนาอาเซียนให้มีความเข้มแข็งในหลายๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษา โดยระบุให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกๆ ส่วนของเศรษฐกิจโดยผ่านการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา การพัฒนาทักษะ ศักยภาพ และการฝึกอบรม”

หลายประเทศทั้งที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและสมาชิกใหม่ ให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาในการขจัดความยากจน และการก้าวพ้นจากความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันได้มุ่งหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล โดยมีบางประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ตนมีศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยตนเอง ทั้งนี้ ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนมีฐานการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของประเทศ ตั้งแต่ระดับกฎหมายสูงสุดของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาให้สอดคล้องรองรับ

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ถึงแม้ว่าจะมีเพียงไม่กี่ประเทศที่ให้แผนดังกล่าวอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ตาม โดยแผนดังกล่าวมีความสำคัญในลักษณะของแผนยุทธศาสตร์ซึ่งใช้ในการจัดทำและดำเนินการแผนต่างๆอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกันทั้งประเทศ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษา ในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งความรู้ นำพาไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้ประชาชนพลเมืองในแต่ละประเทศได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และมีปัญหาเป็นทุนไว้สร้างงานสร้างรายได้ พาประเทศสู่เป้าหมายที่วางไว้

ความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนปรากฏรูปธรรมอย่างชัดเจนในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 โดยกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาชาติและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัต และการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นทางประวัติศาสตร์ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันและเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค

กลไกความร่วมมือด้านการศึกษาก็เป็นสิ่งที่จำเป็นพื้นฐาน ในการสร้างอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของประชาชนอาเซียน ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนจึงได้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอาเซียนให้มีความเจริญก้าวหน้าและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความ

เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในหลากหลายด้านที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของสังคมฐานความรู้

ความร่วมมือของอาเซียนด้านการศึกษาคือเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อมีการจัดการประชุมด้านการศึกษา ASEAN Permanent Committee on Socio - Cultural Activities ครั้งแรกในช่วงเดือนตุลาคม 2518 อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือดังกล่าวมีพัฒนาการเป็นลำดับอย่างช้าๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ โดยในเชิงกลไกการบริหารจัดการนั้นมีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนมี ลักษณะทางการและมีผลในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการปรับตัวในเชิงโครงสร้าง เพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่างๆของอาเซียนเข้มแข็งขึ้น มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาตั้งแต่ปี 2532

ความร่วมมือในการเปิดเสรีด้านการการศึกษา ยังเป็นมาตรการรองรับสำคัญต่อเป้าหมายการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งครอบคลุมการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา ความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งกำหนดให้มีการ ยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอวีซ่าสำหรับคนชาติอาเซียนสำหรับ short term visits การอำนวยความสะดวก การออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงานสำหรับแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาอาเซียนอีกด้วย

การขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซึ่งปรากฏในแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (A Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community) ได้กำหนด เป้าหมายในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมี ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคในขอบข่ายด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน การจัดการ ศึกษาในแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

สำหรับประเทศไทยโดยที่การจัดการและการให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นแนวคิดหลัก ของการปฏิรูปการศึกษา และยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญ แก่การแก้ไขปัญหาพื้นฐานระยะยาวของประเทศพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยเฉพาะ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในวิชาสำคัญเช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่อาจ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การปฏิรูปการศึกษา เป็นวาระแห่งชาติของไทย หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 รัฐบาล ปัจจุบันได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 แสดงเจตนารมณ์ที่จะปฏิรูปการศึกษาของ ประเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย โดยเน้นการสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติ ในการจัดการศึกษาซึ่ง อาจจัดได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งสามารถเทียบโอน ผลการเรียนรู้ได้ การศึกษาในระบบซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับคือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษา ระดับอุดมศึกษานั้น สามารถจัดได้ในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งในสถานประกอบการ หน่วยงานอื่นของรัฐอาจจัดการศึกษาเฉพาะทางได้ ทั้งนี้ มาตรา 17 แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ

นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาทุกระดับทั้งภายในและภายนอกตามหมวด 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาซึ่งใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยสภาการศึกษาทำหน้าที่พัฒนาและนำเสนอ มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ จากนั้นองค์กรหลัก และกระทรวงต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษาและคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ทำหน้าที่พัฒนามาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภท การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา และดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพ การศึกษา (สมศ.) ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการจัดมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2545-2547 ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรหลัก และบุคคลที่เกี่ยวข้องในฐานะแนวทางในการพัฒนา คุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศให้ดียิ่งขึ้น

ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา

ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษาของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนนั้น มีจุดเน้น ร่วมกัน ลักษณะประกอบด้วย ความร่วมมือในการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนานโยบายและแผนทางการศึกษา การ ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่พื้นที่ชนบทและชุมชนยากจน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และ ICT มาใช้ในการ พัฒนาการศึกษา การจัดทำเครือข่ายโรงเรียน การแลกเปลี่ยนนักเรียน ทุนการศึกษาต่อในต่างประเทศ การศึกษา และฝึกอบรมครู แนวทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศ ผู้บกพร่องทาง สติปัญญาและทางร่างกายการวิจัย และการฝึกอบรมวิชาชีพ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ กับความร่วมมือในระดับพหุภาคีโดยประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่มักได้รับความร่วมมือจากระดับทวิภาคีร่วมด้วย

ความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป การศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยการปรับปรุงในเชิงปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยาย โอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา การนำโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและ เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามารองรับการขยายโอกาสและการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ตลอดจนการบริหาร จัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ และการจัดทำแผนทางการศึกษา

การยกระดับคุณภาพทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นจุดเน้นของประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม ซึ่งมีแนวโน้มการมุ่งพัฒนายกระดับนักศึกษาและบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาสู่ มาตรฐานสากล ด้วยความสามารถเชิงวิชาการเทียบเคียงกับนานาชาติ มีความพยายามในการปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงในโลกไร้พรมแดนและกระแสการเปิดเสรีทางการศึกษา ความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง สถาบันอุดมศึกษา ในลักษณะข้อตกลงที่ทำร่วมกันในระดับสถาบันต่อสถาบัน มีทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยของภาคเอกชน ทั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีความก้าวหน้าทางการศึกษา โดยมีกิจกรรมครอบคลุมตั้งแต่การแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ข่าวสาร และผลงาน ทางวิชาการ การแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการศึกษาวิจัย การแลกเปลี่ยนนักศึกษา การให้ทุนการศึกษาและ ฝึกอบรมบุคลากรด้านการศึกษาวิจัย การสนับสนุนทางการเงินในกิจกรรมการเรียนการสอนการวิจัย การจัดทำ หลักสูตรนานาชาติเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับสากล ทั้งในแบบ e-Learning, virtual universities และในแบบธรรมดาที่นิยมกันทั่วไป ตลอดจนการสอนร่วมกันผ่านระบบการเรียนการสอนที่ใช้การ สื่อสารผ่านดาวเทียม ทั้งนี้ เห็นได้ชัดในกรณีของไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย โดยความร่วมมือนั้นครอบคลุม

ในหลายสาขาวิชาทั้งในลักษณะที่สนองตามความต้องการของตลาดและการสร้างเสริมศักยภาพทางลึกของสาขาวิชาทั้งในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ ตลอดจนสหสาขาวิชา

ปัจจุบัน ส.ป.ป.ลาว ยังคงต้องการความร่วมมือและการสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นโครงการความช่วยเหลือที่มีระยะยาวมากขึ้นกว่าเดิมและในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวทางและเป้าหมายในระยะกลางและระยะยาวในการปฏิรูปการศึกษาที่จะดำเนินนับจากนี้ต่อไปให้มากขึ้น โดยจะให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างที่มีอยู่กับประเทศอาเซียนอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาเพิ่มเติมจากแนวทางที่ดำเนินอยู่แล้ว

ทั้งนี้ เป้าหมายระยะกลางในการปฏิรูปการศึกษาประกอบด้วย

- 1) การขยายและยกระดับคุณภาพประถมศึกษาอย่างทั่วถึง
- 2) การขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ชนกลุ่มน้อยต่างๆ
- 3) การขจัดความไม่รู้หนังสือให้หมดสิ้นไป
- 4) การปรับปรุงประสิทธิภาพภายในโรงเรียน
- 5) การปรับปรุงการฝึกอบรมระดับวิชาชีพของครูและการปรับปรุงสถานภาพทางวิชาการของครู
- 6) การปรับปรุงด้านการบริหารจัดการและการควบคุมคุณภาพทางการศึกษา

เป้าหมายระยะยาวในการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) พัฒนาการของภาคเอกชนในด้านการศึกษา
- 2) การกระจายอำนาจวางแผนและการบริหารจัดการออกจากส่วนกลาง
- 3) การเพิ่มงบประมาณในการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา

ทั้งนี้ สิงคโปร์มีความประสงค์จะมีบทบาทนำในการส่งเสริมความร่วมมือระดับพหุภาคีมากขึ้น ดังเห็นได้จากความคิดริเริ่มในการจัดตั้ง ASEM Education Hub Network ตั้งแต่ปี 2542 การมีบทบาทนำใน Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO)*

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน (ASEAN Functional Cooperation) โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อ ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities จัดการประชุมด้านการศึกษาครั้งแรกในช่วงเดือนตุลาคม 2518

ความร่วมมือมีพัฒนาการเป็นลำดับอย่างช้า ๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ โดยในเชิงกลไกการบริหารจัดการนั้น มีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนมีลักษณะทางการและมีผลในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติมากขึ้นด้วยการยกระดับความร่วมมือนี้สู่ระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านการศึกษา โดยการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านการศึกษา หรือที่เรียกว่า

*องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Organization : SEAMEO) เป็นองค์การระหว่างประเทศส่วนภูมิภาค ก่อตั้งเมื่อปี 2508 ปัจจุบันประกอบด้วยรัฐสมาชิก 10 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย กัมพูชา บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม และพม่า และสมาชิกสมทบ 6 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ คานาดา เยอรมัน และเนเธอร์แลนด์ กับสมาชิกสมทบประเทศ องค์การอีก 1 องค์การ คือ International Council for Open and Distance Education (ICDE)

Meeting of ASEAN Ministers of Education จัดขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนธันวาคม 2520 หลังจากการประชุมด้านการศึกษารั้งที่ 2 จัดขึ้นไม่นานนักภายใต้ ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการปรับตัวในเชิงโครงสร้างเพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ของอาเซียนเข้มแข็งขึ้น มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา ตั้งแต่ปี 2532

ในแง่สาระความร่วมมือนั้น เน้นการดำเนินการในลักษณะที่ไม่ซ้ำซ้อนกับการดำเนินการขององค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ UNESCO และ SEAMEO เป็นต้น หากแต่ให้สอดคล้องกับความพยายามขององค์กรความร่วมมือด้านการศึกษาที่มีแล้วนั้นๆ และเพื่อหาทางทำให้

ความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคแข็งแกร่งมากขึ้น เริ่มจากการเน้นความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนา (Development Education) ด้วยความพยายามในการจัดตั้งเครือข่ายอาเซียนด้านการพัฒนาการศึกษาตามมติที่ประชุมด้านการศึกษารั้งแรกภายใต้ ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities นั้น ทั้งนี้ ในการประชุมอาเซียนด้านการศึกษาครั้งที่ 2 ในเดือนมิถุนายน 2520 ประเทศสมาชิกอาเซียนได้กำหนดประเด็นความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา 4 ด้านคือ

- 1) การพัฒนากำลังคน (Manpower)
- 2) การเรียนการสอน การฝึกอบรมครูและบุคลากรด้านการศึกษา
- 3) ระบบการศึกษา
- 4) การศึกษาพิเศษ

ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการศึกษาครั้งที่ 1 เมื่อเดือนธันวาคม 2520 มีมติให้จัดตั้งเครือข่ายศูนย์การศึกษาเพื่อการพัฒนาอาเซียน (ASEAN Network of Development Education Centres) เพื่อดำเนินโครงการต่างๆ ในลักษณะที่สอดคล้องกับประเด็นข้างต้น ภายใต้ ASEAN Development Education Project ในระหว่างปี 2521-2529 ได้แก่ การศึกษาเพื่อให้มีทักษะในการทำงานของเยาวชนในและนอกสถานศึกษา การปฏิรูปด้านการศึกษาครู การพัฒนาด้านการทดสอบการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการด้านการศึกษา และการศึกษาพิเศษสำหรับผู้พิการ

ในการประชุมสุดยอดระดับผู้นำอาเซียนครั้งที่ 3 เมื่อปี 2530 มีมติให้ยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาสู่การเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักในความเป็นอาเซียน (ASEAN Awareness) โดยอาศัยการกระชับสายสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้คนในภูมิภาคเห็นคุณค่าและมรดกทางเศรษฐกิจสังคมที่มีอยู่ร่วมกัน ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันในด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเน้นการดำเนินการ 6 ด้านคือ

- 1) การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ให้ครอบคลุมอาเซียนศึกษาและภาษาต่างๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียน
- 2) การจัดตั้งมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University)
- 3) ความร่วมมือในการวิจัยด้านศึกษา
- 4) การศึกษาด้านคอมพิวเตอร์
- 5) อาชีวศึกษาและเทคโนโลยี
- 6) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Special needs)

ที่ประชุม ASCOE ครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน 2535 เน้นความร่วมมือในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสที่เกี่ยวข้องในการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต่อไปนี้ โดยอาศัยการปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการกับ SEAMEO

- 1) การนำสาระเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าไปบรรจุไว้ในหลักสูตรและตำราการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ วรรณคดี
- 2) โครงการศึกษาแบบสหสาขาวิชาด้านอาเซียนศึกษา ในมหาวิทยาลัยหลักของแต่ละประเทศสมาชิกอย่างน้อยหนึ่งแห่ง
- 3) โครงการอาเซียนระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ในฐานะความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสมาชิก
- 4) โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน
- 5) การแลกเปลี่ยนบุคลากรประเภทอาจารย์ระดับอุดมศึกษาระหว่างประเทศสมาชิก

ในขณะที่โครงการข้างต้นยังคงเป็นจุดเน้นต่อไป ASCOE ได้มีการเพิ่มสาระความร่วมมือให้ครอบคลุมถึงระดับการศึกษาพื้นฐานทั้งในลักษณะที่ส่งเสริมความตระหนักในการเป็นอาเซียนให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน ตลอดจนพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 มากขึ้น เห็นได้จากโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบด้านทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการในการฝึกอบรมและส่งเสริมนักเรียนปัญญาเลิศเพื่อให้มีศักยภาพในการเข้าแข่งขันทางวิชาการในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับสากลในสายวิชาคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และคอมพิวเตอร์

ในขณะเดียวกัน เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ในฐานะองค์กรอิสระซึ่งจัดขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2538 ภายใต้อาเซียนในการกำกับดูแลของรัฐมนตรีของแต่ละประเทศสมาชิกที่รับผิดชอบด้านอุดมศึกษาชอบด้านอุดมศึกษาร่วมมือในลักษณะเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศสมาชิก ด้วยการเน้นส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาคณาจารย์ นักวิชาการและนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเองและความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาอาเซียนบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ญี่ปุ่น เกาหลี จีน อินเดีย รัสเซียและสหภาพยุโรป

เท่าที่ผ่านมา จัดได้ว่า เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเป็นเครือข่ายที่แข็งแกร่งมากที่สุดในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยสมาชิก 17 แห่งทั่วอาเซียนโดยมีสำนักงานเลขาธิการอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ และความร่วมมือกับสำนักงานเลขาธิการอาเซียนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แบ่งออกได้ 11 ส่วนดังนี้ คือ

- 1) โครงการอาเซียนศึกษา มุ่งให้เป็นกลไกในการส่งเสริมความตระหนักในความเป็นอาเซียน (ASEAN awareness) การทำให้อัตลักษณ์และความเป็นปึกแผ่นของอาเซียนมีความเข้มแข็งมากขึ้น
- 2) โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและคณาจารย์ ประกอบด้วยกิจกรรมในระยะสั้น 2 โครงการ คือ AUN Educational Forum ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี 2541 จนถึงปัจจุบัน ASEAN Distinguished Professors and Lecturers Programme และกิจกรรมในระยะยาว 1 โครงการ คือ โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ซึ่งนอกจากจะเป็นการเข้ามาร่วมในวิชาอาเซียนศึกษาแล้ว ยังมีสาขาวิชาอื่นๆ ที่เป็นแกนหลักในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจและวิชาการของอาเซียน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ เป็นต้น
- 3) โครงการทุนการศึกษาเพื่อเข้าเรียนในระดับทิตศึกษาในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาเซียนศึกษา และสาขาวิชาอื่นๆ ที่เป็นแกนหลักในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจและวิชาการของอาเซียน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ ดังกล่าวแล้วข้างต้น เป็นต้น

- 4) โครงการเครือข่ายด้านสารสนเทศระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน ประสานกับการพัฒนาแนวคิดในการจัดตั้ง ASEAN Virtual University
- 5) โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย รวมถึงการเปิดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลการค้นคว้าวิจัยที่มีอยู่ตามห้องสมุดในมหาวิทยาลัยต่างๆ ของประเทศสมาชิก
- 6) โครงการประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นโครงการที่มีพัฒนาการจากที่ไม่มีความพยายามในการจัดการประกันคุณภาพ สู่ความร่วมมือแบบหลวมๆ ไม่เป็นทางการ และความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม (Organized efforts) ในปัจจุบันในการดำเนินที่มีลักษณะสอดคล้องกันในเชิงคุณภาพซึ่งครอบคลุมทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน คุณภาพของบุคลากรผู้สอน การประเมินผลนักศึกษากระบวนการเรียนรู้ มาตรฐานแวดล้อมด้านสุขภาพและความปลอดภัย แหล่งความรู้ต่างๆ คุณภาพด้านการวิจัย ซึ่งครอบคลุมด้านเงินทุน สิ่งอำนวยความสะดวก และผลการวิจัยบริการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณธรรมตาม Bangkok Accord on AUN-QA
- 7) โครงการพัฒนาผู้บริหารอาเซียน เพื่อให้ผู้บริหารในภูมิภาคได้ตระหนักรู้และเข้าใจอย่างเต็มที่ต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในเชิง วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และองค์ความรู้ทางธุรกิจต่างๆ ที่ทันสมัย
- 8) โครงการความคิดริเริ่มเพื่อการบูรณาการอาเซียน ซึ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนให้ก้าวเข้าสู่การบูรณาการทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนกับประเทศสมาชิกเดิมของอาเซียน ตลอดจนลดช่องว่างด้านการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกใหม่และประเทศสมาชิกเดิมของอาเซียน
- 9) โครงการบัณฑิตศึกษาอาเซียนในสายวิชาธุรกิจและเศรษฐศาสตร์
- 10) โครงการความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาอาเซียน เท่าที่ผ่านมานั้น เป็นการดำเนินการกับบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ญี่ปุ่น เกาหลี จีน อินเดีย รัสเซีย และสหภาพยุโรป ด้วยกิจกรรมที่มีจุดเน้นในการทำงานเดียวกับข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนบุคลากร คณาจารย์ นักศึกษา การให้ทุนการศึกษา การวิจัยและเครือข่ายด้านสารสนเทศ

11) กิจกรรมอื่นๆ เช่น ASEAN Youth Cultural Forum เป็นต้น

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 10 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2547 ที่เวียงจันทน์ ส.ป.ป. ลาว ได้วางแนวทางให้อาเซียนก้าวต่อไปในลักษณะของการเป็นครอบครัวเดียวกันอย่างมั่นคง และมีพลวัตด้วยการกระชับความเป็นปึกแผ่น การบูรณาการทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคมมากขึ้นกว่าในอดีต ดังสะท้อนในหัวใจหลักของการประชุมที่ว่าด้วย “Advancing a Secure and Dynamic ASEAN Family through Greater Solidarity, Economic Integration and Social Progress” ซึ่งการที่อาเซียนจะก้าวต่อไปอย่างเป็นครอบครัวเดียวกันนี้ มีสาระสำคัญอยู่ที่การบูรณาการอาเซียนอย่างครอบคลุมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในฐานะเป้าหมายประเภทหมุด ความก้าวหน้าในการบูรณาการอาเซียน ซึ่งกำหนดไว้ในปฏิญญาสมานฉันท์อาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II) เพื่อทำให้วิสัยทัศน์อาเซียน 2563 (ASEAN Vision 2020) มีความชัดเจนมากขึ้น

การเป็นประชาคมอาเซียนนั้นมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ การเป็นประชาคมเปิด (Open) มีพลวัต (Dynamic) และมีพลาภาพ (Resilient) อย่างครอบคลุมทุกมิติที่เป็นการดำเนินการของอาเซียนมาตั้งแต่เริ่มแรก นั่นคือ มิติเศรษฐกิจ มิติความมั่นคง และมิติสังคมวัฒนธรรม ดังนั้น การประชาคมอาเซียนในลักษณะดังกล่าว จึงประกอบด้วยเป้าหมายเชิงกลยุทธ์หลัก 3 ประการคือ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) การเป็นประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) และการเป็นประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) โดยมีโครงการปฏิบัติการเวียงจันทน์ เป็นกลไกขับเคลื่อน

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการจัดตั้งประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งพยายามที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียนเข้มแข็งมากขึ้นในลักษณะของการมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-centred ASEAN) สอดคล้องกับเป้าหมายอีก 2 ประการของอาเซียน คือ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมความมั่นคงอาเซียน โดยอาศัยยุทธศาสตร์หลัก 4 ประการคือ

1) การสร้างประชาคมซึ่งประกอบด้วยสังคมที่เห็นอกเห็นใจกัน (Building a Community of Caring Societies) เป็นสังคมที่มีระบบที่เข้มแข็งในการให้ความคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) โดยเน้น 3 ประเด็นปัญหาหลักของอาเซียน คือ ปัญหาความยากจน ปัญหาความไม่เท่าเทียมในการพัฒนา ปัญหาสุขภาพของประชาชน

2) การส่งเสริมให้ภูมิภาคมีสภาพแวดล้อมอันเหมาะสมและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นในปัจจุบันและในอนาคต

3) การบริหารจัดการผลกระทบเชิงลบจากการบูรณาการทางเศรษฐกิจ โดยเน้นที่การมีธรรมาภิบาลทางสังคม (Social governance) ซึ่งสามารถจัดการกับผลกระทบเชิงลบต่างๆ อันเกิดจากการบูรณาการทางเศรษฐกิจ

4) การส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยเน้นที่การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภูมิภาค

ในการที่ความร่วมมือทางด้านการศึกษาของอาเซียนจะก้าวไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการเป็นประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียนนั้น โครงการปฏิบัติการเวียงจันทน์ได้เน้นในด้านการส่งเสริม “ให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาด้วยมาตรฐานสูง ” โดยอาศัยความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายตลอดจนร่วมมือกับองค์กรด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคอื่นๆและในระดับสากลเพื่อให้เกิดเป็นความพยายามที่สอดคล้องกันในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในภูมิภาค ดังนี้

1) การพัฒนาความร่วมมือด้านระบบการศึกษาในภูมิภาคโดยอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อทำให้การศึกษาในภูมิภาคมีคุณภาพ

2) การส่งเสริมเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษาในระดับสถาบันต่างๆ ในภูมิภาค

3) การพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรด้านการศึกษาอื่นในระดับภูมิภาคและระดับสากลเพื่อให้เกิดเป็นความพยายามที่สอดคล้องกันในการจัดการศึกษาภายในภูมิภาค

นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือนอกกรอบอาเซียนระหว่างองค์กร /สมาคม/ สหภาพครูของประเทศสมาชิกอาเซียน ที่เรียกว่า การประชุมสภาครูอาเซียน ซึ่งการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี 2522 ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับแนวทางความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียน ได้แก่ การทำให้องค์กรครูในภูมิภาคพัฒนาสู่ความเป็นปึกแผ่น บทบาททางวัฒนธรรมในการศึกษาในบริบทของอาเซียน บทบาทของครูในฐานะกลไกการพัฒนา การแสวงหาแนวทางความร่วมมือที่เหมาะสมด้านการศึกษาในอาเซียน การยกระดับวิชาชีพครู บทบาทของการศึกษาต่อการสร้างชาติ การพัฒนาอย่างยั่งยืน บทบาทของการศึกษาต่อสันติสุขและความร่วมมืออาเซียน บทบาทของการศึกษาต่อพหุภาพของประเทศต่างๆ ในอาเซียน การแสวงหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ นัยในเชิงนโยบาย ตลอดจนโอกาสและความท้าทายต่างๆ ในศตวรรษที่ 21

พัฒนาคุณภาพระบบการศึกษา

จากความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าวข้างต้น ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้มีมาตรการหลายประการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ประการแรก : พัฒนาระบบการศึกษาของประชาชนให้เป็นเลิศ เนื่องจากการศึกษาเป็น กระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยหลักสูตร การเรียนการสอน ควรเน้นกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นบูรณาการในด้านต่างๆ เป็นต้นว่า

- ทักษะเพื่อความอยู่รอด หรือที่เรียกว่า Learning to Live
- การพัฒนาปัจเจกบุคคลและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หรือที่เรียกว่า Learning to Be
- การเรียนรู้ทางวิชาการ หรือที่เรียกว่า Learning to Learn

ปัจจุบันมีการพูดกันมากถึงกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ตามทฤษฎีซึ่งมีความเชื่อว่าในกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กนั้น พวกเขาสามารถสร้างความรู้ขึ้นได้เอง เปรียบเสมือนกับ นักทดลองรุ่นเยาว์ที่สร้างและทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา เมื่อเด็กได้มีโอกาสได้สร้างความรู้ขึ้นด้วยตัวเอง ก็จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง สามารถจัดระบบโครงสร้างความรู้และมีความสามารถในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยเน้นสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้มากกว่าสิ่งที่ครูอาจารย์อบรมสั่งสอน ครูควรเป็นผู้ช่วยผู้เรียนให้สร้างระบบความรู้ แต่ไม่ใช่ผู้สร้างระบบนั้นให้ผู้เรียน สำหรับการพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางนั้น ปัจจุบันได้ริเริ่มนำมาใช้ในประเทศไทยแล้วโดย คุณพารณ อิศรเสนา เป็นผู้บุกเบิกการเรียนรู้เช่นนี้ในประเทศไทย กล่าวคือ โรงเรียนดรณสิขาลัยในมหาวิทยาลัย ซึ่งตั้งภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือกับมูลนิธิไทยคม มูลนิธิศึกษาพัฒนา บริษัทเอกชน ฯลฯ รูปแบบการเรียนการสอนข้างต้นจะเป็นแบบไม่มีตำราสอน เป็นการเรียนรู้ที่ไม่แยกส่วนรายวิชาโดยจะเป็นการเรียนแบบเป็นทั้งสถานีวิจัยและเป็นทั้งห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ กลยุทธ์ปรับกระบวนการทัศน์ของผู้เรียนยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ทุกคนเป็นทั้งครูและนักเรียนในขณะเดียวกัน ไม่มีการแบ่งชั้นเรียนแต่จะแบ่งกลุ่มเรียนตามอายุ

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีพ

ประการที่สอง : ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีพ ซึ่งนับว่าสำคัญมาก เนื่องจากเทคโนโลยีในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ทำให้ความรู้ที่มีอยู่นั้นล้าสมัยอย่างรวดเร็ว ถึงกับมีการกล่าวกันว่าตำราที่เขียนขึ้นนั้นได้ล้าสมัยก่อนที่จะพิมพ์จำหน่ายเสียอีก จากแนวโน้มข้างต้น หากต้องการก้าวทันโลกแล้ว จะต้องศึกษาหาความรู้ไม่เฉพาะภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการศึกษาตลอดชีพ โดยสร้างทัศนคติให้ประชาชนรักในการอ่านหนังสือและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เคยบรรยายนำในการเสวนาทางวิชาการเรื่อง “การปฏิรูปการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ” ณ ห้องประชุมศูนย์สารสนเทศ คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2544 ว่าการสอนและการเรียนรู้เปรียบได้กับเหรียญ 2 ด้าน ที่แต่เดิมการศึกษาจะเน้นที่ตัวครูและกระบวนการเรียนการสอน แต่เวลานี้ควรปรับมาเน้นที่การเรียนรู้ที่มุ่งสู่ผลลัพธ์ เพราะหากการเรียนยังต้องพึ่งพาการสอน เด็กจะเกิดความรู้ได้ก็ต่อเมื่อมีผู้สอนเท่านั้น แต่การพัฒนาให้เด็กเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จะเป็นการเปิดกว้างที่จะเรียนรู้จากทุกทิศทุกทาง

ขณะเดียวกันแม้การเรียนโดยตรงจากผู้สอนที่เราคุ้นเคยกันในปัจจุบันยังสำคัญ แต่การเล่าเรียนแบบชวนขวย โดยผู้เรียนเองนอกชั้นเรียนนั้นได้ทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ดังนั้น ต้องพยายามปรับปรุงการเรียนการสอนเน้นหนักสร้างทักษะเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง แทนที่ครูอาจารย์จะเป็นฝ่ายป้อนให้ โดยครูอาจารย์ต้องแนะนำให้นักเรียนและนักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

ส่งเสริมความสนใจด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประการที่สาม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสนใจศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เป็นต้นว่า รัฐบาลจีนได้ตั้งเป้าหมายในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าจะเป็นประเทศที่นำหน้าเทคโนโลยีในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันภายใน ปี 2553 จากนั้นตั้งเป้าหมายตามเทคโนโลยีของประเทศพัฒนาแล้ว ภายในปี 2546 และท้ายที่สุดตั้งเป้าหมายเป็นอันดับ 1 ของโลกในด้านเทคโนโลยี ภายในปี 2592

ปัจจุบันประเทศจีนมีนักศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยมากถึง 17 ล้านคน ส่วนใหญ่ศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ เป็นจุดแข็งสำคัญในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ โดยแต่ละปีจีนผลิตบัณฑิตในสาขาวิศวกรรมศาสตร์มากถึง 325,000 คน มากเป็น 5 เท่าของสหรัฐฯ และมากเป็น 3 – 4 เท่า ของญี่ปุ่น ยิ่งไปกว่านั้นจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์ของจีนในแต่ละปียังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่กรณีสหรัฐฯ และญี่ปุ่นกลับมีจำนวนลดลงตามลำดับ

พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ประการที่สี่ : พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ ปัจจุบันการศึกษาของหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย เป็นระบบที่เน้นบ่อนความรู้ในเรื่องข้อเท็จจริงต่าง ๆ มากกว่าจะเป็นระบบที่พยายามกระตุ้นให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ขาดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นข้อจำกัดอย่างมากต่อความสามารถในการแข่งขันในอนาคต เพื่อแก้ไขปัญหานี้ข้างต้นต้องพัฒนาโรงเรียนและมหาวิทยาลัยให้มีสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้โดยการค้นคว้า การถกเถียง โดยให้เหตุผลและหลักฐาน

สร้างความแข็งแกร่งด้านวัฒนธรรม

ประการที่ห้า : พัฒนาทางด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้ามาทำให้เด็กและเยาวชนในปัจจุบันหันเข้าหาวัฒนธรรมและบริโภคนิยมมากขึ้น ดังนั้น การเสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านวัฒนธรรมจะเปรียบเสมือนเป็นภูมิคุ้มกันทางด้านวัฒนธรรม ทำให้เด็กและเยาวชนมีจุดยืนในชีวิต มีหลักคิดหลักปฏิบัติที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

สำหรับกรณีของประเทศไทย ปัจจุบันสถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาและชุมชน นับว่ามีบทบาทน้อยลงในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาศักยภาพ เด็กและเยาวชนซึ่งนิยมใช้ชีวิตยามว่างตามห้างสรรพสินค้า ใช้โทรศัพท์มือถือและคุยผ่านอินเทอร์เน็ต

ทิศทางในอนาคตจะต้องให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และความรักผิตชอบ ต่อตนเองและสังคม รวมทั้งรักและตระหนักถึงความสำคัญของเอกลักษณ์ไทย โดยจะต้องรู้จักประวัติศาสตร์และความเป็นมาของตนเอง ของครอบครัว ของสังคมไทย และของประเทศชาติ ตลอดจนความสามารถ ในการแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมของต่างชาติ

นอกจากนี้ จะต้องเสริมสร้างค่านิยม และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและมีความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต มีทักษะที่เหมาะสม และมีการเตรียมความพร้อมในการประกอบสัมมาชีพ รวมถึงการใช้หลักธรรมของแต่ละศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจและเยาวชน โดยการเน้นการเข้าถึงแก่นแท้ของศาสนา มากกว่าการมกมายกับเรื่องไร้เหตุผล

ส่งเสริม EQ เพื่อความฉลาดในอารมณ์

ประการที่หก : ส่งเสริมความฉลาดในอารมณ์ (Emotional Quotient – EQ) ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 2 กลุ่ม คือ ทักษะในด้านการบริหารจัดการตนเอง (Self – Management Skills) และทักษะในด้านการบริหารปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relationship Skill) ซึ่งนับว่าเป็นทักษะในการบริหารจัดการตัวเราเอง

และทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ นับว่าสำคัญมากต่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน รวมถึงต่อความสุขและความสำเร็จในชีวิตประจำวัน

EQ มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกับ Intelligence Quotient (IQ) หรือความฉลาดทางสติปัญญา บางคนถึงกับเห็นว่า EQ สำคัญกว่า IQ ด้วยซ้ำ เนื่องจากกรณีเป็นคนฉลาดหลักแหลมนั้น หากไม่มี EQ เสียแล้วก็จะประสบปัญหามากมาย เป็นต้นว่า เกียจคร้านในการทำงาน มีพฤติกรรมต่อต้านองค์กร มีทัศนคติในแง่ลบ อยู่เสมอว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม ขอบินินทาว์ว่าร้านคนอื่น ชอบปล่อยข่าวลือไร้สาระ ฯลฯ ในที่สุดก็จะกลายเป็นตัวสร้างปัญหาขององค์กรและจะต้องถูกไล่ออกจากบริษัท

สำหรับการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะเกี่ยวกับ EQ นั้น สถาบันการศึกษาต้องปรับปรุงแบบการศึกษา จากเดิมที่เป็นการเรียนแบบท่องจำ ซึ่งมุ่งเน้นเพิ่ม IQ แต่เพียงอย่างเดียวก็ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนแบบใหม่ โดยเปิดให้นักศึกษามีโอกาสพูดและแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันเองเพื่อฝึกฝนทักษะ EQ พร้อมกันไปด้วย

ส่งเสริมทัศนคติที่จะเป็นผู้นำ

ประการที่เจ็ด : พัฒนาการคิดอ่านของประชาชนให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ (Entrepreneur) ซึ่ง นับว่าสำคัญมาก โดยเฉพาะในสหรัฐฯ ผู้ประกอบการใหม่เหล่านี้ได้ก่อตั้งธุรกิจเทคโนโลยีสูงจำนวนมาก บริษัทเหล่านี้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ภายในเวลาไม่กี่ปี เช่น ไมโครซอฟต์ อินเทล ซิลิกอน แวกูเกิล อเมซอน ฯลฯ

ปัจจุบันหลายประเทศได้เน้นพัฒนาในด้านนี้มาก เป็นต้นว่า กรณีของสิงคโปร์ โดยนายลี กวนยู อดีตนายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ ได้เคยกล่าวปราศรัยเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2546 ว่าปัญหาสำคัญของสิงคโปร์คือ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมักเลือกที่จะมาทำงานด้านการเมือง หรือมีฉะนั้นก็เป็นข้าราชการพลเรือนหรือทหาร หรือเป็นมนุษย์เงินเดือน มีน้อยมากที่เลือกตั้งตัวเองเป็นผู้นำหรือผู้ประกอบการใหม่

การพัฒนาระบบการศึกษาตามมาตรการทั้ง 7 มาตรการนั้น เป็นมาตรการสำคัญที่หลายประเทศได้นำใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประเทศของเราน่าจะนำไปใช้ เพราะการพัฒนาคนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญจะทำงานทุกด้านต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นกุญแจไขไปสู่ความสำเร็จ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นวาระแห่งชาติที่พวกเราควรที่จะนำมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมที่แท้จริง เพื่อประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ: แนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน แบ่งออกได้เป็น 2 ประการคือ

1) แนวทางในการดำเนินการ

ประเทศไทยควรผลักดันในการยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อาเซียนและแผนปฏิบัติการต่างๆ ที่รองรับโดยเฉพาะ อาทิเช่น แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ในการส่งเสริม “ให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาด้วยมาตรฐานสูง ” โดยอาศัยความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย ตลอดจนร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) กับองค์กรอื่นๆ ด้านการศึกษาในระดับภูมิภาค เช่น SEAMEO และในระดับสากล เช่น UNESCO เพื่อให้เกิดเป็นความพยายามที่สอดคล้องกันในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในภูมิภาค

2) ไทยควรให้ความสำคัญ ในการดำเนินการด้านความร่วมมือทางการศึกษาของอาเซียนสู่การเป็นประชาคมฐานความรู้และประชาคมผู้นำในการสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของการวิจัยและพัฒนาที่เหมาะสมกับ

อัตลักษณ์ของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยลักษณะของเสริมต่อและยกระดับการพัฒนาทางการศึกษาให้ชัดเจน สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมมากขึ้น อาทิเช่น

2.1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียนสู่ Knowledge Workers ซึ่งสามารถยกระดับตัวเองสู่ การเป็น Knowledge Entrepreneurs ตลอดจนการเป็น Knowledge and Productive Elder Citizens ของ ภูมิภาคได้ต่อไป^{*} ทั้งนี้ความจำเป็นเร่งด่วนที่มีความสำคัญลำดับต้นและน่าจะจัดให้อยู่ในแผนระยะสั้นและระยะ กลางของภูมิภาค คือ

2.1.1) ความร่วมมือในการเร่งยกระดับการอาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบที่มีชุมชน เป็นฐานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพด้วยน้ำหนักที่ทัดเทียมกับความพยายามด้าน Education for All สำหรับการ ศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนและการอุดมศึกษา ด้วยความตระหนักในด้านมาตรฐานภูมิภาคที่ทัดเทียมกับ ระดับสากล เพื่อเป็นฐานในการส่งต่อความร่วมมือไปยังการจัดทำ Mutual Recognition Arrangement ซึ่งเป็น ความท้าทายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในระดับภูมิภาค ระดับสากลภายใต้องค์การการค้าโลก และการจัดทำเขตการค้า เสรีทวีภาคีกับประเทศต่างๆ ทั้งที่พัฒนาแล้วและที่กำลังพัฒนา

2.1.2) การขยายโอกาสด้านแกนสมองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติด้วยรอยต่อที่เหมาะสม ระหว่างการศึกษาในระบบกับนอกระบบ

2.2) การขยายโอกาสและยกระดับคุณภาพทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้เป็นปัจจัยสำคัญ และเป็นฐานส่งต่อนักเรียนสู่ระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในฐานะแผนระยะกลางของภูมิภาค

2.3) ความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพของมหาวิทยาลัยทั้งที่เน้นด้านการเรียนการสอนและ การยกระดับคุณภาพของมหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ด้วยการอุดหนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อการ ลงทุนด้านการวิจัย ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้มีขีดความสามารถในระดับนานาชาติ เพื่อความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทางหลากหลายสาขาวิชา โดยสามารถเชื่อมต่อและบูรณาการกันได้ในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวทางการยกระดับ ศักยภาพทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศและภูมิภาค อีกทั้งเพื่อสร้างองค์ความรู้และเป็นหุ้นส่วนในประชาคม วิชาการระดับนานาชาติมากขึ้น ทั้งนี้ ควรผลักดันให้ ASEAN University Network มีบทบาทมากขึ้นในด้านการ วางแผนการพัฒนาอุดมศึกษาของภูมิภาคในอนาคตในการพัฒนาเครือข่ายมหาวิทยาลัยที่เน้นการเรียนการสอนของ ภูมิภาค ให้การอุดมศึกษาของอาเซียนมีบทบาทมากขึ้นในการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการวิจัยในอาเซียน ในลักษณะที่สอดคล้องกัน ยกกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศสมาชิก และการลดผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อ วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของประเทศสมาชิกซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในฐานะทุนทางสังคมและทุนทาง วัฒนธรรม ในฐานะแผนระยะกลางของภูมิภาค

2.4) ความร่วมมือในเชิงนโยบาย การวางแผน การวิจัยและพัฒนา การจัดทำและยกระดับ มาตรฐานการศึกษาในระดับต่างๆ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงศึกษาธิการของประเทศสมาชิก ใน ฐานะกลไกหลักที่รับผิดชอบด้านการศึกษา ตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องร่วมกันของสถานศึกษาใน ภูมิภาคบนถนนนานาชาติ ในฐานะแผนระยะสั้นและระยะกลางของภูมิภาค

^{*}งานศึกษาของ Wongboonsin and Wongboonsin (2005) ซึ่งประชากรของภูมิภาคอาเซียนกำลังก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุ เริ่มจากในประเทศสิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม และชี้ให้เห็นว่า Demographic Onus จะส่งผลกระทบต่อ ครอบครัวยุคและภาระด้านงบประมาณในการจัดสวัสดิการแก่ประชากรทั้งในวัยวัยทำงาน และวัยสูงอายุ

2.5) การส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาไทยแก่ัว ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา โดยจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาและการปรับตัวของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการรองรับสถานศึกษาไทยแก่ัวให้ทัดเทียมกับการพัฒนาเชิงโครงสร้างไทยแก่ัว ในฐานะแผนระยะกลางของภูมิภาค

บทบาทของการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน

จากประเด็นดังกล่าวมา กองทัพอากาศในฐานะที่เป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง ตลอดจนเป็นองค์กรที่มีศักยภาพและมีหน้าที่สำคัญในการรับผิดชอบพื้นที่ชายแดน จึงต้องมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาลและการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิดเพื่อให้สามารถส่งเสริมการค้าสู่ประชาคมอาเซียน ๒๕๕๘ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นด้านการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและการวางตัวของไทยให้เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาของอาเซียน รวมทั้งจะต้องสร้างความเข้าใจให้กับประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อแสวงหาแนวทางจัดการศึกษาร่วมกันภายใต้การตระหนักถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ ของประชาชนที่เท่าเทียมกัน อันถือเป็นบทบาทหน้าที่ของกองทัพอากาศที่สำคัญเช่นเดียวกันด้วย

ข้อเสนอแนะในกรอบของกองทัพอากาศพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาความร่วมมือ

1.1 การเสริมสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพอากาศกับกองทัพอากาศในประชาคมอาเซียน ร่วมกันในการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษา อาทิเช่น นักเรียนทหารจากเหล่าทัพต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันกองทัพอากาศได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยควรมีการขยายให้ครอบคลุมทุกประเทศในประชาคมอาเซียน ร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาแลกเปลี่ยน ครู อาจารย์ เพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาและเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์กรกองทัพอากาศ โดยใช้การศึกษาร่วมกันเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

1.2 นอกจากหน่วยงานของกองทัพอากาศและหน่วยงานด้านความมั่นคงต่างๆ แล้ว ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นๆ ของรัฐและภาคประชาสังคมของอาเซียนที่มีความพร้อมในการส่งเสริมทางการศึกษาได้มีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และยุทธศาสตร์ความมั่นคงหรือเป็นที่ปรึกษาให้ความคิดเห็น ตลอดจนร่วมจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงสู่ประชาคมอาเซียนร่วมกัน อันเป็นการพัฒนาเครือข่ายของกองทัพอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการส่งเสริมความรู้

2.1 กองทัพอากาศควรส่งเสริมนโยบายการศึกษาอาเซียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้กับกำลังพลในทุกระดับชั้นโดยบรรจุความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในทุกหลักสูตรของการศึกษา ทั้งหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการและหลักสูตรพิเศษต่างๆ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันแก่กำลังพลให้เกิดความชัดเจนและถูกต้องเป็นแนวทางเดียวกัน

2.2 หลักสูตรสถาบันการศึกษาหลักของกองทัพอากาศ โดยเฉพาะโรงเรียนทหารในทุกพรรคเหล่า ควรที่จะมีการบรรจุรายวิชาอาเซียนศึกษาลงไปในการศึกษาของทุกหลักสูตร เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลหลักเหล่านี้ให้สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจในประเทศต่างๆ ของอาเซียน เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มประเทศสมาชิกดังกล่าว อันเป็นการเตรียมความพร้อมของกำลังพลอีกระดับหนึ่ง

2.3 กองทัพอากาศควรมีการส่งเสริมประชาธิปไตย ตลอดจนบทบาท ภารกิจ หรือการดำเนินงานต่างๆ ของอาเซียนในสื่อต่างๆ ของกองทัพอากาศ อาทิเช่น สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของกองทัพอากาศ ตลอดจนพิจารณาการใช้สื่อในพื้นที่ของหน่วยทหารเพื่อสร้างความเข้าใจแก่กำลังพลและชุมชน โดยใช้สื่อของกองทัพอากาศที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

2.4 กองทัพอควรมีการเผยแพร่ความรู้อาเซียนศึกษาแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ติดต่อทางทหารและตามแนวชายแดน เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจร่วมกันโดยอาจจัดเป็นชุดเฉพาะกิจหรือมอบหมายให้หน่วยงานทางทหารในพื้นที่โดยจัดให้นายทหารกิจการพลเรือน นายประชาสัมพันธ์ หรือหน่วยงานด้านการศึกษา หรือปฏิบัติการด้านจิตวิทยา เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวกับประชาชนในเขตพื้นที่ตามแนวพื้นที่ชายแดน อันถือเป็นการสร้างความมั่นคงและความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนร่วมกัน

3. ด้านการบริหารจัดการ

3.1 กองทัพอควรมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาในหน่วยงานหรือในเขตพื้นที่ติดต่อตามแนวชายแดน เพื่อสร้างความรู้แก่กำลังพลในพื้นที่ ตลอดจนชุมชน โดยกระจายไปยังกองทัพภาคต่างๆ กองเรือภาคฐานบิน หรือในพื้นที่ที่มีสถาบันทางทหาร โรงเรียนทหาร หรือหน่วยที่ตั้งทางทหาร อันถือเป็นการสร้างเครือข่ายองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านอาเซียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 กองทัพอควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์อาเซียน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนบุคลากร พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยด้านอาเซียนศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษาเรียนรู้อย่างบูรณาการทุกภาคส่วนในหน่วยงานในพื้นที่ของกองทัพอย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

1. ไชยวัฒน์ ตระการรัตน์สันติ. กฎบัตรอาเซียน. thaiindy.org, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๑.
2. ประภัสสร เทพชาติรี. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน. (สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค.2554 : <http://www.inspect3.moe.go.th/strategy3/upload/asean/203.pdf>)
3. พัชรารัตน์ วงศ์บุญสิน และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2005.
4. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ประชุมสัมมนาทางวิชาการศูนย์อาเซียนศึกษา สปท. ครั้งที่ 1/53 “วิพากษ์การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 17”, 2553.
5. สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศการศึกษา: กลไกการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน (<http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/book/other/ASEAN/ed-building-ASEANcommunity.pdf>)
6. สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์. “2558 เปิดประตูสู่ประชาคมอาเซียน”. (สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค.2554 : http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/more_news.php?offset=20&cid=114&filename=index)
7. The Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO). “Report: Status of ICT Integration in Education in Southeast Asian Countries” Bangkok : SEAMEO, 2010. (www.seameo.org)
